

Rad na ulozi u predstavi "Mačka u čizmama"

Sulić, Anabela

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:251:668152>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-31**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU
ODSJEK ZA KAZALIŠNU UMJETNOST

SVEUČILIŠNI DIPLOMSKI STUDIJ KAZALIŠNE UMJETNOSTI, SMJER:
GLUMA

ANABELA SULIĆ

**RAD NA ULOZI LILI ZVANE MIJAU LEE U
PREDSTAVI *MAČKA U ČIZMAMA***

DIPLOMSKI RAD

MENTOR:

izv. prof. art. Jasmin Novljaković

SUMENTOR:

Marijan Josipović, asistent

Osijek, 2023.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja _____ potvrđujem da je moj _____ rad
pod naslovom _____

diplomski/završni

te mentorstvom _____
rezultat isključivo mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranog rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnog/diplomskog rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

U Osijeku, _____

Potpis

SADRŽAJ

1.	UVOD.....	1
2.	MAČAK U ČIZMAMA	2
2.1.	O AUTORU CHARLESU PERRAULTU	2
2.2.	SADRŽAJ BAJKE <i>MAČAK U ČIZMAMA</i>	3
2.3.	ANALIZA BAJKE <i>MAČAK U ČIZMAMA</i>	4
2.4.	O NASTANKU, DRUGIM VERZIJAMA I POPULARNOSTI BAJKE <i>MAČAK U ČIZMAMA</i>	6
3.	OD MAČKA DO MAČKE U ČIZMAMA.....	10
3.1.	O AUTORICI DRAMSKOG TEKSTA <i>MAČKA U ČIZMAMA</i>	10
4.	O PREDSTAVI <i>MAČKA U ČIZMAMA</i>	12
4.1.	AUTORSKI TIM.....	12
4.2.	PLAKAT PREDSTAVE.....	13
5.	OPIS ODNOSA MEĐU LIKOVIMA KROZ SADRŽAJ DRAMSKOG TEKSTA I PREDSTAVE <i>MAČKA U ČIZMAMA</i>	14
6.	REŽIJA	19
6.1.	O REDATELJICI	20
6.2.	RAD S REDATELJICOM	20
7.	GLUMAČKI STVARALAČKI PROCES	22
7.1.	ANALIZA LIKA.....	23
7.2.	ODLOMCI	24
7.3.	MIZANSCEN	25
7.4.	TIJELO I POKRET	28
7.5.	GOVOR I GLAS	30

8.	OSTALI ELEMENTI PREDSTAVE	33
8.1.	SCENOGRAFIJA.....	33
8.2.	KOSTIMI, ŠMINKA I FRIZURA	33
8.3.	GLAZBA I SVJETLA	37
9.	PREMIJERA.....	38
10.	ZAKLJUČAK	39
11.	LITERATURA I INTERNET IZVORI.....	40
12.	POPIS SLIKA	41
13.	SAŽETAK.....	42
14.	SUMMARY	43
15.	ŽIVOTOPIS	44

1. UVOD

Dramski tekst *Mačka u čizmama* nastao je prema motivima originalne svjetski poznate bajke *Mačak u čizmama* autora Charlesa Perraulta, a za potrebe produkcije Gradskog kazališta Požega napisala ga je Marijana Matoković. Za razliku od originala, ovdje glavni lik nije mačak već mačka imena Lili zvana Mijau Lee, a priča osim nju, prati i dva mačka lutalice, Mačkoslava zvanog Slavac i Mačkomira zvanog Mirac te kuhara Renčija. Njihove se životne priče u ovom dramskom tekstu međusobno isprepliću i zajedno čine jednu nezaboravnu pustolovinu u kojoj su za sretan kraj ipak nužni iskrenost i nezaobilazno prijateljstvo.

Predstava *Mačka u čizmama* u produkciji Gradskog kazališta Požega svoju premijeru i praizvedbu doživjela je 20. svibnja 2023. godine u 18.00h u Požegi. Režiju i scenski pokret potpisuje Tihana Strmečki, glumačku postavu predstave čine Anabela Sulić u ulozi Lili zvane Mijau-Lee, Andrija Krištof u ulozi Mačkoslava zvanog Slavac, Marijin Kuzmičić u ulozi Mačkomira zvanog Mirac, te Dario Hak u ulozi Gospodina Renčija i hvatača. Kostimografkinja i scenografkinja na predstavi bila je Ana Mikulić, kostime je izradila Angela Runje, garderobijerka i asistentica kostimografkinji bila je Ljiljane Rodić, dok su Marija Matijanić i Renato Pok bili zaduženi za scenske poslove. Glazbu je radio Bojan Jambrošić, a oblikovanje svjetla Goran Krmpotić.

U ovom diplomskom radu ću opisati proces rada na predstavi, tekstu, ulozi i liku, predstaviti ću autora Charlesa Perraulta i njegovu bajku *Mačak u čizmama* koja je poslužila kao motiv za nastanak dramskog teksta *Mačka u čizmama* o kojem ću kao i o njegovoj autorici također pisati. Osim toga, pisat ću i o verzijama ove priče koje su u se u narodu pričale i prije nego ju je Charles Perrault trajno zabilježio. Pisat ću o promjeni naslova te stavljanju ženskog lika u glavnu ulogu, kao i o svim drugim segmentima predstave koji utječu na izvedbu. Svoj osobni glumački rad na predstavi opisat ću kroz analizu karaktera mačke Lili zvane Mijau Lee i analizu odnosa s drugim likovima. Svoje zaključke i iskustva potkrijepit ću citatima iz stručne literature: Stjepanović, B. (2013.) *GLUMA I: rad na sebi*, Stjepanović, B. (20014.) *GLUMA I-III Rad na sebi, Radnja, Igra.*, Brecht, B. (1979.). *DIJALETIKA U TEATRU.*, Sergejevič Stanislavski, K. (1989.) *RAD GLUMCA NA SEBI Prvi dio.*, Marković, M. (2002.). *GLAS GLUMCA.*, Boleslavski, R. (2006.). *GLUMA. Šest prvih lekcija.* i GROTOWSKI, J. (2020.). *O KAZALIŠTU I GLUMI.*

2. MAČAK U ČIZMAMA

U ovom ću odlomku detaljnije opisati život i rad pisca i autora bajke *Mačak u čizmama*, Charlesa Perraulta, opisat ću i analizirati sadržaj bajke, kao i povijest njenog nastanka, druge verzije i njenu popularnost u svijetu.

2.1. O AUTORU CHARLESU PERRAULTU

Charles Perrault bio je pravnik i francuski pisac dječje književnosti, rođen u Parizu 12. siječnja 1628. godine. Ljubavnu liriku i ode pisao je od 1660. godine, a za člana Francuske akademije izabran je 1671. godine. Njegova najpoznatija književna ostvarenja bile su bajke skupljene u zbirkama *Priče u stihovima* (*Contes en vers*) iz 1694. godine te *Pripovijesti ili priče iz prošlosti* (*Histoires ou Contes du temps passé*) iz 1697. godine. Perraultova su djela prepoznatljiva po jednostavnom i lako razumljivom, pomalo klasicističkom pripovijedanju i narativu ispunjenom motivima. Koristeći se ponajviše alegorijom, Perraultove teme bile su one koje su se vezale za probleme koji zahvaćaju obitelj, odgoj, društvo i mlade. Mnogi ga smatraju utemeljiteljem najpopularnijeg žanra za djecu, bajke, iako su djela koja je pisao većinom imala korijen u starim narodnim pričama prenošenim usmenom predajom desetljećima ili stoljećima prije nego ih je on vječno zabilježio i prilagodio čitateljima. Smatra ga se i jednom od najutjecajnijih osoba u 17. stoljeću te velikim i vrlo značajnim borcem za mlađe generacije, jer je vodio borbu između odraslih koji su smatrali da se treba zadržati onaj stari način pisanja i mladih koji su zastupali mišljenje da način pisanja treba mijenjati, osvježiti, modernizirati i prilagoditi novim idejama. Jedan je od najprevođenijih francuskih književnika dječje literature, a popularnost njegovih djela zadržala se u svijetu sve do danas, čemu svjedočimo gledajući njegove bajke prilagođene filmu, televiziji i kazalištu. Poznate bajke s kojima se Charles Perrault proslavio su: *Pepeljuga*, *Crvenkapica*, *Modrobradi* i *Mačak u čizmama*. Još jedna činjenica koja je dokaz njegove zasluge za populariziranje basni, bajki i dječje književnosti općenito je ta da je 1669. godine savjetovao Luja XIV. da u labirintu vrta u Versaillesu izgradi trideset i devet fontana od kojih svaka predstavlja po jednu Ezopovu basnu. Na svakoj fontani je skulptura životinje kojoj iz usta ide mlaz vode što predstavlja govor, dijalog ili pričanje priča.

2.2. SADRŽAJ BAJKE MAČAK U ČIZMAMA

Mačak u čizmama bajka je koja prati priču o mudrom Mačku i njegovom mladom gospodaru. Mladi gospodar bio je treći, a ujedno i najmlađi sin starog mlinara koji je svojim sinovima ostavio nasljedstvo. Ovoj dvojici starijih sinova ostavio je mlin i magarca, dok je onom najmlađem sinu ostao samo Mačak. Iako se isprva čini kako je najmlađi sin tijekom dodjele nasljedstva dobio baš onaj najlošiji dio ili skoro ništa, mačak za kojeg se vjerovalo da je beskoristan uopće nije bio takav. Najmlađi sin bio je razočaran naslijeđem i nije znao što bi s Mačkom, no na sreću, Mačak je znao govoriti, te je od svog novog vlasnika zatražio da mu da jednu torbu, jedan par čizama i da ga pusti da ode u svijet, a za uzvrat mu je obećao veliko bogatstvo. Mladić je povjerovao Mačku i dao mu sve što je ovaj zatražio. Ubrzo je Mačak ulovio zeca i odnio ga kralju te rekao da mu zeca šalje njegov gospodar poznatiji kao vitez Markiz od Karabasa. Kralj je bio oduševljen poklonom i Mačku platio za uslugu, ali i po Mačku poslao pozdrave vitez. Tako je Mačak nekoliko puta za redom kralju odnosio razne poklone, a svaki bi put rekao kako ih šalje vitez Markiz od Karabasa. Jednog je dana Mačak saznao da će kralj zajedno sa svojom lijepom kćeri ići u šetnju uz rijeku pa je domišljati Mačak rekao i svom mladom gospodaru da se ode kupati na rijeku. Gospodar ga je poslušao i dok se mladić kupao, Mačak je počeo vikati da se vitez Markiz od Karabasa utapa. Tu je viku i poziv upomoć čuo i kralj koji je odmah prepoznao Mačka te je brzo naredio svojim stražarima da spase mladića. Mačak je još dodao i to da su vitez Markizu, dok se kupao, neki razbojnici ukrali odjeću, a kralj je odmah potom naredio da za viteza donesu najljepše odijelo. Mačak osim što je za svog gospodara pribavio odijelo i naklonost kralja, bila je tu i princeza, kraljeva kći, koja se u viteza Markiza zaljubila čim ga je ugledala pa ga je odmah pozvala da pođe s njom u kočiju. Mačak je odmah zatim ponovno iskoristio svoju spretnost, brzinu i mudrost, te krenuo ispred kočije i koscima koji su bili uz put naredio da potvrde kako livada pripada upravo njegovu gospodar, vitez Markizu od Karabasa, te im zaprijetio ako tako ne učine, da će ih vitez samljeti kao paštetu. Uplašeni kosci nisu imali izbora i rekli su sve onako kako im je Mačak naredio. Osim njih isto su učinili i mnogi drugi radnici i prolaznici koje je Mačak putem susretao. Time je Mačak postigao veliko čuđenje kralja jer kralj nije znao da vitez posjeduje tako veliko bogatstvo. Na kraju je Mačak stigao i do dvorca u kojemu je živio bogati zli čarobnjak jer je znao da upravo tom zlom čarobnjaku pripadaju sva ona polja za koja kralj sada misli kako pripadaju vitez Markizu od Karabasa. Mudrog je Mačka zli čarobnjak odmah primio, a Mačak ga je pretvarajući se kako se divi njegovu umijeću ubrzo nagovorio da mu pokaže čarobnjačke vještine.

Zli čarobnjak se prvo pretvorio u lava, čega se Mačak isprva jako uplašio te pobjegao jedva sačuvajući svoje čizme, zatim se Mačak ohrabrio pa je zlog čarobnjaka nagovorio da se pretvori u miša, a kada je zli čarobnjak to učinio, Mačak je iskoristio svoju brzinu, uhvatio ga i pojeo. Time više nije bilo zlog čarobnjaka, a tako ni vlasnika svih onih polja i dvorca. Zatim se kraljeva kočija približila dvorcu, a Mačak je izašao pred kralja, princezu i svog gospodara, te ih sve lijepo pozdravio rekavši kako se nalaze pred dvorcem viteza Markiza od Karabasa. Oduševljenom kralju jako se svidjelo sve što vitez Markiz posjeduje, a princeza se još više zaljubila kada je vidjela o kojem se bogatstvu ovdje radi. Odmah je kralj dao kćeri dopuštenje da se uda za viteza Markiza i njih dvoje su sretno živjeli do kraja svog života. Mačak se pak nakon ispunjenog obećanja svome gospodaru, mogao početi zabavljati i uživati u životu na dvoru.

2.3. ANALIZA BAJKE MAČAK U ČIZMAMA

U ovoj analizi bajke posebno ću obratiti pažnju na temu i poruku djela o kojoj se u književnom, kazališnom i čitateljskom svijetu već raspravljalo. Bez obzira na veliku popularnost bajke, često su si književni teoretičari i umjetnici, ali i svi drugi čitatelji koji su promišljali o bajci, postavljali pitanje o moralnosti poruke bajke.

Priča o Mačku u čizmama sadrži klasična obilježja bajke: poduzetnog pomagača, heroja i prelijepu princezu te priču o uspjehu mladića koji se od siromaštva i skromnog početka uzdigao do velikog bogatstva. Bajka sadrži i klasičan završetak s vjenčanjem i zasluženom nagradom za junaka. Bajka se može analizirati kao samo jedna u nizu klasičnih priča o uspješnom napretku pojedinca u društvu, no ono što ju čini posebnom je prisutnost životinje, točnije mačka koji svojim vještinama osigurava ono najbolje za svog gospodara. Inteligencija, lukavost i spretnost glavne su karakteristike mačke kao životinje, a u bajci su posebno naglašene i iskorištene kao glavni alati kojima se mačak kao pomagač služi u ostvarivanju svog cilja.

Bajka *Mačak u čizmama* uči nas prije svega kako u životu nikada ne treba odustati od svojih snova i ciljeva, kako se moramo truditi pronaći što bolji izlaz iz svake životne situacije te kako nikada ne smijemo gubiti vjeru i nadu u uspjeh, baš kao što ju ni mačak nije gubio, vjerovao je u svoj naum i na kraju u tome i uspio. Uči nas i kako ponekad naizgled nešto beskorisno može biti ono

što nam u životu najviše treba. U ovom slučaju se mladom gospodaru upravo tako činio njegov mačak koji mu je na kraju ipak osigurao bogatstvo. Bajka nas podsjeća i na to da su u životu stvari koje se ne mogu kupiti novcem, poput mudrosti, hrabrosti i snalažljivosti puno vrijednije od bilo čega materijalnog. Ova bajka je također odličan primjer da u životu ne trebamo strahovati od nekih naizgled opasnih ljudi ili situacija, u bajci je to strašni čarobnjak, jer je svatko ranjiv, svatko ima neku slabu točku i nitko na ovom svijetu nije nepobjediv. Osim što puno možemo naučiti od mačka, tu je i njegov mladi gospodar koji se možda čini nesposobnim ili inertnim, no njegovi su postupci također odlika mudrosti. Iako je mladić mogao posumnjati u obećanje svoga mačka, ostao mu je vjeran, napravio mu je čizme koje je mačak zatražio te strpljivo čekao da mačak ispuni svoje obećanje, što je na kraju na svoju sreću i dočekao. Do kraja je vjerno slijedio svog prijatelja mačka. Da bi ostvario svoj cilj i uspješno uvjerio kralja da je njegov gospodar također bogataš, mačak je morao napraviti cijeli niz postupaka, ali tek kada je kralj ugledao dvorac i silno bogatstvo koje mladić posjeduje, primio je mladića u svoj dvorac i pristao mu dati ruku svoje kćeri. Taj dio priče neke čitatelje uči, a neke podsjeća na nezaobilazni sustav hijerarhije koji je i prije gotovo pet stotina godina zbog nepravde prema običnom čovjeku bio tema narodnih priča i pisanih djela, a koji je ostao aktualan sve do danas. Tu je i simbolika čizama koja kao dio priče nije postojala u verzijama nastalim prije Perraultove, on je prvi koji ih je dodao, a one su se zadržale u svim kasnijim verzijama i postale pomagačevo najprepoznatljivije obilježje. Perrault je bio jedna od utjecajnijih osoba na dvoru Luja XIV. gdje je moda bila od velike važnosti i gdje su i sluškinje morale izgledati kao dame. Autoru je bila vrlo poznata činjenica da je pristup kralju i dvoru bio gotovo nemoguć bez odgovarajuće odjeće što mu je kao inspiracija poslužilo i u pisanju priče gdje je za isticanje apsurdna u ponašanju kralja iskoristio životinju kojoj je pristup kralju bio dozvoljen, samo zato što je poštovala pravila odijevanja. Bajka je odraz realnosti toga doba u kojem je osim kralja vladalo i veliko nezadovoljstvo naroda jer je kralj previše pažnje, novca i radne snage trošio na stvari nevažne za život: parkove, raskošne vrtove, fontane, bogate interijere, slikarske i kiparske radove, a ponajviše na modu, odjeću i obuću. Tako je u bajku vrlo spretno i suptilno utkana antipolitička propaganda kojom autor ismijava ponašanje kralja, njegovu naivnost i loše upravljanje kraljevstvom.

No bez obzira na sve dobro što možemo naučiti iz ove bajke, ipak se samo po sebi nameće pitanje o moralnosti postupaka junaka i njegovog pomagača. Jer činjenica je da mačak na putu do ostvarenja svog cilja, laže, vara, prijeti i ubija, a mladi gospodar sve to podržava i prihvaća

ukradeno bogatstvo te s lažnim imanjem osvaja princezu. Gotovo je nemoguće očekivati da će dječja publika moći u potpunosti razumijevati poruku djela ili slušati i čitati bajku bez pomisli na to kako će možda i oni u životu biti nagrađeni za laži, prijevare, prijetnje ili razna maltretiranja.

Zbog kompleksnosti sadržaja i potrebe za čitalačkim i životnim iskustvom potrebnim za razumijevanje poruka koje bajka sa sobom nosi, dolazim do zaključka da je bajka u svom nastajanju bila namijenjena odrasloj publici ili da su se kroz godine prepričavanja bajke, neki dijelovi priče koji možda opravdavaju nemoralne postupke likova, jednostavno izgubili. U slučaju da je ova bajka ipak originalno bila pisana za djecu, tada je mladoj publici nužno od strane redatelja i glumaca koji donose priču u obliku predstave ili pak od strane roditelja i pedagoga, pobliže pojasniti poruku djela, izdvojiti što sve iz bajke možemo naučiti i zajedno s njima izanalizirati postupke junaka te pokušati opravdati njihove nemoralne postupke.

I autorskom timu predstave *Mačka u čizmama* od same ideje i želje za postavljanjem ovog naslova na scenu, nemoralni postupci junaka i poruke koje djelo šalje, bili su prvi problem i nedoumica. Kako ih opravdati? I kako izbjeći krivu poruku koju bi dječja publika lako mogla iščitati iz originalnog teksta? Mijenjanjem naslova i postavljanjem mačke u glavnu ulogu umjesto mačka, ali i stvaranjem jedne potpuno nove priče koja se iz toga rodila, izdvojile su se one za mladu publiku najvažnije poruke koje bajka nosi, a to su važnost i snaga prijateljstva, odgovornosti koje nosimo kao nečiji prijatelji ili vlasnici životinja te posljedice koje moramo snositi ako nekome lažemo.

2.4. O NASTANKU, DRUGIM VERZIJAMA I POPULARNOSTI BAJKE MAČAK U ČIZMAMA

Charles Perrault nije jedini pisac koji je pisao o životinji, točnije mačku kao pomagaču koji spašava svog gospodara. Postoje djela koja su nastala i prije Perraultovog *Mačka u čizmama* pa se smatra da je njegova verzija zapravo samo adaptacija i kombinacija svih ranije napisanih djela na tu temu. Na temelju velike rasprostranjenosti ove vrste priče pa i uključivanja u neke narodne i folklorne običaje pripovijedanja priča, smatra se da je priča bila dobro poznata i prije nego što je prvi put zapisana.

Najstarijom zapisanom verzijom smatra se ona talijanskog autora Girolama Morlinija, no o tom autoru i djelu ne pronalazim puno podataka, samo onaj koji nas kao i samu povijest bajke, vodi dalje do drugog po redu poznatog autora. Giovanni Francesco Straparola (1480. – 1557.), također talijanski književnik koji je Morlinijevu verziju iskoristio kao inspiraciju i napisao priču pod naslovom *Costantino Fortunato (Sretni Konstantin)*. Straparola je priču zapisao kao dio zbirke pod naslovom *Le Piacevoli Notti*, prevedenu kao *Facetious Nights* ili *The Pleasant Nights*, objavljenu sredinom 16. stoljeća. U toj verziji priče radi se o mačku koji se prerušava u vilu i kao vila pomaže svom vlasniku, siromašnom dječaku po imenu Costantino da pridobije ljubav voljene princeze na način da prevari kralja, čuvare i druge pučane. Zbirka sadrži nekoliko priča koje su preteče kasnijim poznatim književnim djelima za djecu, točnije bajkama. Zbirka je nastala po uzoru na Boccacciov Dekameron, a iako u svijetu manje poznata, zbirka je od velike važnosti jer je jedna od prvih koja sadrži bajke. Priče zapisane upravo u toj zbirci, osim na Perraulta, snažno su utjecale i na svjetski poznato stvarlaštvo braće Grimm.

1634. godine posthumno je objavljena zbirka bajki na napuljskom jeziku pod naslovom *Lo cunto de li cunti overo lo temenemento de peccerille (Priča nad pričama ili Zabava za male)* poznata i pod naslovom *Pentamerone (Pet dana)* koju je napisao još jedan talijanski književnik, Giambattista Basile, anagramski pseudonim: Gian Alesio Abbattutis (1566. - 1623.). Zbirka se sastoji od 50 bajki koje u 5 dana pripovijeda 10 pripovjedača. Sve su bajke smještene u okvir koji kao i kod Straparole slijedi model Dekameraona Giovannija Boccaccia. Unutar zbirke nalazi se bajka pod naslovom *Cagliuso* u kojoj ne postoji junak, već junakinja. Mačka je ta koja pomaže svom gospodaru Cagliusu. Bajka se u radnji ne razlikuje puno od Perraultove, ali ima jasniji kraj i snažniju pouku. Naime, nakon što mačka dovede Cagliusa do bogatstva, on u znak zahvalnosti kaže mački da će kada ona umre, balzamirati njezino tijelo i držati je za uspomenu u zlatnom kavezu. Mačka se jednog dana odluči praviti mrtva, samo da vidi je li to istina, a Cagliusova žena pronalazi mačje tijelo i brzo to odlazi reći svom mužu. Kad Cagliuso to čuje, jednostavno joj kaže da baci mačje tijelo kroz prozor. Čuvši njegove razočaravajuće riječi, ljutita mačka ustaje i počinje siktati i glasno mijaukati te napušta kuću, proklinjući Cagliusa i sve što je izgradila za njega. Unatoč implikacijama naslova zbirke *Zabava za mlade*, u internetskim izvorima pronalazim informaciju kako knjiga nije bila namijenjena dječjoj publici, već se usmeno prenosila na folklornim zabavama odraslih, a velik dio sadržaja ne bi se smatrao prikladnim za dječju publiku.

Unatoč tome što je bajka izvorno talijanska, Charles Perrault je pred kraj 17. stoljeća napisao francusku verziju. Ta se verzija u obliku rukopisa zajedno s pratećim ilustracijama nalazi u zbirci *Histoires ou contes du temps passé*.

Ilustrator George Cruikshank je u 19. stoljeću objavio svoju verziju *Mačka u čizmama* u kojoj je kritizirao Perraultovu verziju, nazivajući priču nizom uspješnih neistina i pametnom lekcijom iz laganja. U toj verziji mačak drži poduži govor na svadbenoj gozbi, otkrivajući da je mlinarev sin pravi nasljednik dvorca i da nije izrečena nikakva laž. No Charles Dickens je pisanjem javnog osvrta na taj rad čvrsto osudio takvo prepravljnje bajke, pa ona nije doživjela velik uspjeh.

Mačak u čizmama i danas je vrlo popularna bajka koja se često čita ili prepričava djeci. Samo u Gradskoj knjižnici u Požegi pronalazim čak šest različitih izdanja naslova *Mačak u čizmama* koji blisko slijede Perraultovu priču, samo su količinom sadržaja i ilustracijama prilagođeni različitoj dobi, od onih najjednostavnijih za najmlađe čitatelje, do onih kompleksnijih, detaljno i opširno pisanih za nešto starije čitatelje. Osim brojnih izdanja Perraultove verzije, postoje i brojne druge koje eksperimentiraju s postavljanjem glavnog lika u različite situacije i okolnosti stvarajući tako neke sasvim nove priče. Knjige kao što su *Puss in Cowboy Boots (Mačak u kaubojskim čizmama)* iz 2002. godine autora Jana Hulinga ili *Puss in Magical Motocross Boots (Mačak u čarobnim motocross čizmama)* autora Brandona Terrella iz 2022. godine, samo su neke od popularnih adaptacija.

Osim što je bajka doživjela brojna pisana izdanja, vrlo je popularna i u kazalištima. Istražujući internetske izvore, pronalazim tako podatak da je samo u hrvatskim kazalištima u dramskim, opernim ili baletnim produkcijama, uz različite dramatizacije, postavljana više od dvadeset puta. U nastavku navodim samo neka kazališta koja su postavljala naslov *Mačak u čizmama*: Zagrebačko kazalište lutaka, Gradsko kazalište mladih Split, Kazalište lutaka Zadar, Hrvatsko narodno kazalište Zagreb, Dječje kazalište Dubrava, Mak Teatar, Hrvatsko narodno kazalište Osijek, Gradsko kazalište Žar Ptica, Gradsko kazalište Jastrebarsko, Teatar Poco Loco, Gradsko kazalište lutaka Rijeka, Hrvatsko narodno kazalište Split, Kazališna družina Ivana Brlić-Mažuranić, Gradsko kazalište Požega i drugi.

Kao i u kazalištu, bajka i lik mačka u čizmama popularni su i u ekranizaciji. Tako se lik mačka u čizmama pojavljuje prvo u filmu *Shrek 2* iz 2004. godine kao jedan od likova. Zatim 2011. godine

studio DreamWorks i Paramount Pictures objavljuju spin-off filmskog serijala *Shrek*, točnije njegov peti nastavak, računalno animirani film pod naslovom *Puss in Boots (Mačak u čizmama)* koji nije adaptacija istoimene bajke, nego potpuno nova priča koja se nastavlja na serijal. U produkciji DreamWorksa, a u distribuciji Universal Picturesa 2022. godine izašao je računalno animirani pustolovni film kao šesti nastavak *Shrek* serijala pod naslovom *Puss in Boots: The Last Wish (Mačak u čizmama: Posljednja želja)* inspiriran bajkom Giovannija Francesca Straparole. Priča o Mačku u čizmama bila je inspiracija brojnim umjetnicima diljem cijelog svijeta, pa su tako osim književnih djela, kazališnih predstava i filmova, također nastajale i poznate ilustracije, grafiti, animacije, nijemi filmovi, dječje opere, radio drame, pjesme i albumi mačijih pjesama.

U svim verzijama, baš kao i u onim najranije zabilježenim u Italiji, mačke su prikazane kao pomoćnici i pravi protagonist. Tako je bilo i u verzijama pisanim u ostatku Europe, a prelazeći u Aziju, posebno u Indiji, životinje su se mijenjale. Ponekad je tu ulogu imala lisica, ali najčešće je u pitanju bio šakal, dok je na Filipinima to bio majmun, u Africi su bili gazela ili lav.

3. OD MAČKA DO MAČKE U ČIZMAMA

Dramski tekst *Mačka u čizmama* nastao je nakon što je autorski tim predstave detektirao problem o moralnosti poruke koju šalje bajka Charlesa Perraulta *Mačak u čizmama*. Za potrebe produkcije Gradskog kazališta Požega, Marijana Matoković dobila je zadatak adaptirati poznatu bajku te tako riješiti problem moralnosti poruke i opravdati postupke poznatih junaka. No ono što je Matoković napravila, puno je više od adaptacije. Ona je napisala potpuno novi dramski tekst koji unutar sebe sadrži cijelu priču o Perraultovom Mačku u čizmama. Uz to tekst sam po sebi vrlo aktualno, veselo, maštovito i zaigrano, bez ikakvih dramaturških nedostataka ili problema i upitnika o moralnosti poruke, s novim likovima i imenima, jasno govori o važnosti i snazi prijateljstva, o nužnim odgovornostima kojima se učimo kao nečiji prijatelji ili pak vlasnici ljubimaca te o zajedništvu ljudi i životinja, kao i o nesebičnom pomaganju drugima. Osim toga, Matoković je pisanjem nove priče i stavljanjem mačke umjesto mačka u ulogu glavnog junaka iskoristila priliku da zajedno s ostatkom autorskog tima progovori o ravnopravnosti muškaraca i žena, odnosno dječaka i djevojčica. Tekst osim što je moralno vrijedan zbog poruka koje šalje, također je vrlo spretno, igrivo, duhovito i jasno napisan te prilagođen mlađim uzrastima, ali i dalje dovoljno zanimljiv i za odraslu publiku. Stoga redateljici i glumačkoj ekipi u procesu stvaranja predstave nisu bile potrebne brojne čitaće probe i analize teksta prije ulaska u prostor i postavljanja mizanscena.

3.1. O AUTORICI DRAMSKOG TEKSTA *MAČKA U ČIZMAMA*

Autorica teksta rođena je Požežanka, Marijana Matoković. Ona je profesionalna glumica i lutkarica, klaunesa i pantomimičarka te jedna od osnivačica Teatra CIRKUS Punkt. Diplomirala je glumu i lutkarstvo na Umjetničkoj akademiji u Osijeku 2016. godine. Tijekom studija dobila je Dekanovu nagradu za svoj rad i doprinos u području kazališne umjetnosti. Kasnije je dobila nagradu za najbolju režiju za predstavu (*Vidim te* na Međunarodnom festivalu *Maslačak* u Sisku i nagradu Mali Marulić za najbolju predstavu za djecu za predstavu *U potrazi za dijamantnom suzom*. Također je u 2021. godini dobila posebnu nagradu SLUK-a za korištenje lutkarstva u svom profesionalnom radu. Trenutno je freelancerica, radi kao glumica, lutkarica, redateljica i klaunesa, te vodi radionice za djecu, mlade i odrasle. Od 2016. godine specijalizirala se za komediju i fizičko kazalište, kombinirajući glumu, klauneriju i pantomimu. Od 2021. godine radi kao Interactive

performer za tvrtku AIDA cruise (AIDA Cosma, AIDA Nova), te obučava nove izvođače za tu ulogu. Sudjelovala je u više od 50 različitih kazališnih, cirkuskih i lutkarskih predstava za djecu i odrasle kao izvođačica, dramaturginja ili redateljica u Hrvatskoj i inozemstvu. Strastvena je zaljubljenica u gimnastiku i akrobatiku. Osim hrvatskog, tečno govori engleski, a služi se i španjolskim, talijanskim i njemačkim jezikom.

4. O PREDSTAVI MAČKA U ČIZMAMA

Mačka u čizmama je predstava za djecu nastala u produkciji Gradskog kazališta Požega, a govori o prijateljstvu, odanosti, iskrenosti, suosjećanju, mašti i snovima. Nastala je prema motivima originalne bajke Charlesa Perraulta *Mačak u čizmama* koja već stoljećima služi kao inspiracija i motivacija djeci i odraslima da se hrabro oslanjaju na vlastite sposobnosti, promišljanje i kreativnost. U doba kada se okolnosti odrastanja mijenjaju iz dana u dan, kada je teško predvidjeti koja nova prepreka se može pojaviti, ova bajka nas uči spretnosti i raznim načinima dočekivanja na noge u bilo kojoj situaciji. Radnja predstave prati Mirca i Slavca, gladne mačke s ulice koji preživljavaju tražeći ostatke hrane i kojima su za sreću dovoljne sitnice, prave prijatelje koji snažno vjeruju jedan drugom, ali su željni udobnosti, topline i sigurnosti. Osim njih tu je i glavni lik, zaigrana kućna mačka bogatih vlasnika, Lili zvana Mijau Lee koja u udobnosti doma gleda kung-fu crtane filmove, you-tube tutoriale o borilačkim vještinama i sanja o treninzima u hramu na planini, herojskim podvizima i mačko-bandu. Ona svoju mačko-bandu uspješno pronalazi kada jednoga dana izađe van na ulicu i upozna Mirca i Slavca. Oni se ubrzo svi zajedno upuste u zajedničke avanture stvarajući poligone, trenirajući žongliranje, mačevanje i slične vještine. Sve teče glatko dok jednoga dana Mirca i Slavca ne uhvate Lili u laži. Osim mačko-bande, tu su i dobrodušni mačkohranitelj Gospodin Renči te opasni hvatač iz azila. Predstava *Mačka u čizmama* ima sretan edukativni kraj koji govori o tome koliko su u životu važna iskrena i snažna prijateljstva, te suosjećanje prema ljudskim i životinjskim prijateljima.

4.1. AUTORSKI TIM

Tekst: Marijana Matoković

Režija i scenski pokret: Tihana Strmečki

Kostimografija i scenografija: Ana Mikulić

Izrada kostima: Angela Runje

Glazba: Bojan Jambrošić

Oblikovanje tona: Dario Hak

Dizajn svjetla: Goran Krmpotić

Izrada scenografije: Dario Hak, Goran Krmpotić, Marija Matijanić, Kornelija Marks i Monika Kostić

Garderoba: Ljiljana Rodić

Dizajn plakata: Marija Matijanić

Glume: Anabela Sulić - Lili zvana Mijau Lee

Andrija Krištof - Mačkoslav zvani Slavac

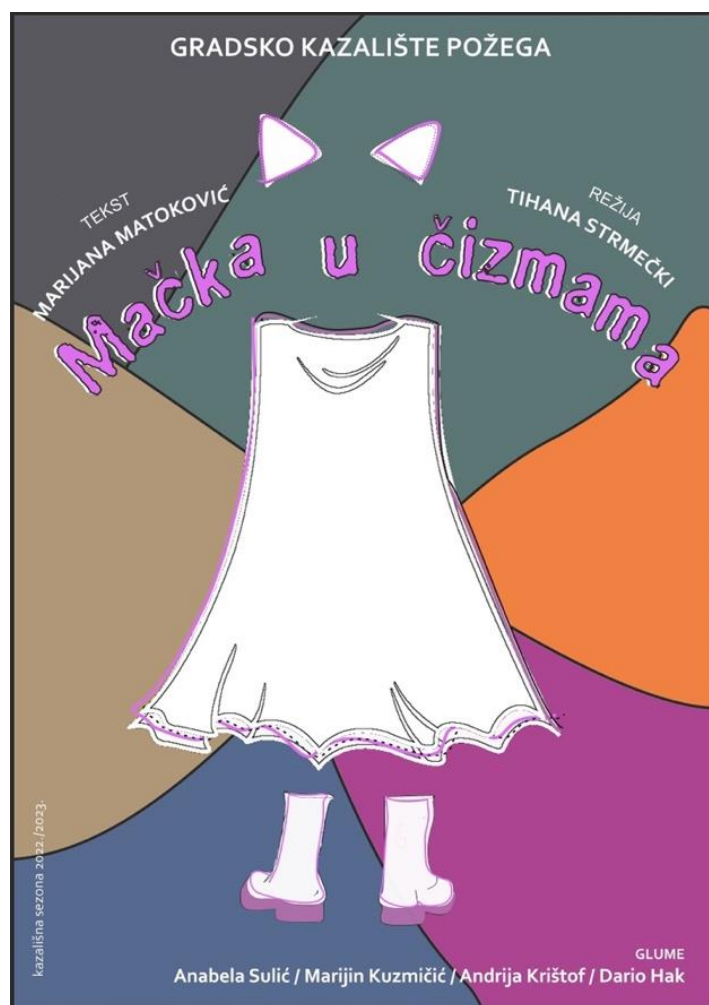
Marijin Kuzmičić - Mačkomir zvani Mirac

Dario Hak - Gospodin Renči i hvatač

Produkcija: Gradsko kazalište Požega

Premijera: 20. svibnja 2023. s početkom u 18.00h

4.2. PLAKAT PREDSTAVE

Slika 1: Plakat predstave Mačka u čizmama

5. OPIS ODNOSA MEĐU LIKOVIMA KROZ SADRŽAJ DRAMSKOG TEKSTA I PREDSTAVE *MAČKA U ČIZMAMA*

„Glumci ne mogu utjecati na gledatelje izravno, nego samo posredno, utječući jedan na drugoga u partnerskoj igri, a značenja stvorena u tom sudioništvu prenose se na gledatelje kao zaraza.“ (Stjepanović, 2013., str. 92)

U ovom ću odlomku prateći radnju dramskog teksta, odnosno predstave *Mačka u čizmama*, opisati odnose između likova: Lili zvane Mijau-Lee, Mačkoslava zvanog Slavac, Mačkomira zvanog Mirac i Renčija.

Likovi i njihovi karakteri u međusobnim odnosima mogu biti pozitivni ili negativni i kao takvi čine osnovu dramskog teksta ili predstave i vode gledatelje kroz radnju. Odnos lika sa samim sobom te odnos između dvaju ili više likova ono je za što se publika najviše veže, te navija da odnos uspije ili pak da se on prekine. Za točan i vjerodostojan prikaz odnosa na sceni, nužno je da glumci između sebe također uspostave što kvalitetniji, po mogućnosti prijateljski odnos. Potrebno je da u procesu rada među kolegama vlada međusobno povjerenje kako bi zajednički rad urodio što boljim kazališnim plodom.

Slavac (Andrija Krištof) i Mirac (Marijin Kuzmičić) siromašni su ulični mačići. Slavac je onaj vrlo zaigranog i vedrog karaktera, njegova strast su sličice iz Životinjskog carstva i on sanja o tome da jednoga dana ima i album u koji će ih moći zalijepiti. Budući da je ulični mačić, često je jako gladan i najviše strahuje od hvatača iz azila. On zamišlja koliko bi mu život bio lakši i ljepši da ima vlasnike te da ne mora živjeti na ulici. Mirac je onaj nešto oprezniji mačić, njemu je važno prijateljstvo i zajedništvo koje ima sa Slavcem, što proizlazi iz traumatičnog iskustva koje je doživio u prošlosti. Bio je mažen i pažen kućni mačić, ali jednoga dana dogodila mu se nesreća. Trčeći u igri za vjevericom, upao je u rijeku i jedva se spasio, no najviše ga boli to što ga njegova obitelj nikada nije pronašla. On je uvjeren da su oni odustali od njega i zaboravili ga, zbog čega sa sobom nosi traumu i prezire čak i samu pomisao na to da ponovno postane kućni mačić. Renči (Dario Hak) je vlasnik obližnjeg restorana i mačkohranitelj koji svakoga dana s ostacima hrane počasti Mirca i Slavca, da njega nema njih bi dvojica često ostajali gladni.

Mirac i Slavac hodaju ulicom tražeći hranu, zadrže se iza Renčijevog restorana jer znaju da im on tamo uvijek nešto ostavi, no odjednom se oko njih krene događati nešto neobično. Prvo Slavcu nestane kapa pa odjednom padne s neba ravno natrag njemu u ruke, ali odmah zatim se na drugoj strani pojavi šest kutija pizze. Sigurni su da se netko s njima poigrava, ali bez obzira na to, pizza im jako lijepo miriši, a oni su jako gladni pa odmah navale na nju. Zatim iza njih pa ponovno ispred njih, brzo i vješto prođe Lili obučena u nindžu. Primjetivši nindžu, Mirac i Slavac se u strahu naoružaju kantama i poklopcima, no Lili ih u nekoliko poteza uspješno zarobi, ukrade im papuče i ode, bacajući iza sebe vatreno pero s porukicom u kojoj piše: „Živi za opasnost. Bori se za pravdu. I moli za milost.“. Mirac i Slavac se jedva oslobode iz zamke, a Mirac odmah prepozna moto sa porukice i shvati da se radi o motu Mačka u čizmama. Drugog dana, ponovno se pojavljuje Lili obučena kao Nindža, a Slavac i Mirac u šoku misle da je to zli čarobnjak koji će ih začarati. Slavac odmah prema Lili pokazuje veliko strahopoštovanje, dok je Mircu sve pomalo čudno i on je od početka vrlo sumnjičav u odnosu prema situaciji. Lili uživa u svom moćnom položaju i namjerno plaši ulične mačiće svojim napadačkim stavom. Mirac i Slavac zatim primijete i prepoznaju čizme, pa njihov strah nestaje i rađa se uzbuđenje jer sada misle da se radi o Mačku u čizmama. Slavac počinje idolizirati Lili i traži od nje autogram, a Mirac ju sumnjičavo njuška, nešto mu je neobično. Pročitavši njen autogram, uvjeren kako je krivo napisala, Slavac ju želi ispraviti, no u to ona otkriva da nije mačak nego mačka. Oni ostaju u šoku i blagom razočaranju jer su bili uvjereni da je Mačak u čizmama muško. Ubrzo ih Lili nauči da: „Nije bitno jesi li muško ili žensko, bitno je što radiš u životu i kome pomažeš.“. (Matoković, 2023) Slavac ostaje oduševljen njenim vještinama i pričom o treninzima u hramu na planinama, o lovu lososa u rijekama i geslom: „Tijelo – Um – Duh“ (Matoković, 2023) . Mirac joj počinje vjerovati tek od trenutka kada kaže kako je i ona ulična mačka, tada joj se ipak pristaje predstaviti i ispričati svoju životnu priču. Slavcu se Lili svidjela i oni postaju prijatelji, Mirac je popustio u odnosu, ali i dalje je oprezan. Slavac je znatiželjan i nagovara Lili da ga nauči neke nindža poteze. Ubrzo ju Slavac pozove da se pridruži u njihovu malu mačko-bandu, Mirac s tom idejom nije baš naročito oduševljen, ali nema drugog izbora. Njih troje su sada prava mala mačko-banda. U sljedećih nekoliko dana njih troje zajedno prolaze kroz različite avanture. Ona ih uči zdravom životu i trenira ih kako bi postali brži, jači i spretniji, čak im poklanja i nove čizme u kojima će biti stabilniji te trake koje su znak pripadnosti njihovoj maloj mačko-bandu. Svoje zajedništvo i prijateljstvo slave zajedničkim koreografiranim pozdravom i usklikom: „Jedni za druge! Hej! Jedni za druge! Hej!

Jedni za druge! Hej, hej, hej!“ (Matoković, 2023) Noću, nakon što odu na spavanje, Lili se tiho šuljajući iskrada i odlazi spavati svojoj kući. Slavac ne sluti ništa loše jer svim svojim srcem uživa u njihovim zajedničkim druženjima pa noću spava dubokim snom. Mirac je zbunjen jer ju svake noći uhvati ili u trenutku kada odlazi ili kada dolazi od kuće, no ona svaki put uspješno izbjegava neugodnu situaciju smišljanjem nekog dobrog izgovora pa Mircu nije do kraja jasno o čemu se radi, no stalno ga kopka neki loš osjećaj. Jednoga dana u zajedničkim avantura i druženju prekine ih Renči, vlasnik restorana od čijih se ostataka hrane hrane Slavac i Mirac, no i Lili poznaje Renčija jer on živi u istoj zgradi u kojoj žive i njezini vlasnici. Kada ih on prekine, nastaje problem jer Renči svojim riječima: „Lili, mico, što ti tu radiš? Jesi opet odlutala? Ajde unutra, tu je hladno, a ti nikada nisi spavala vani.“ (Matoković, 2023), i ne znajući, odaje Lilinu tajnu. Tim slučajnim potezom Renči postaje Lilin pomagač, iako istinom koju Renči donosi, prvo biva narušen odnos između uličnih mačića i Lili te se Renči učini kao da je Lilin suparnik. Kasnije će se ispostaviti da je zapravo učinio ono najbolje za sve njih. Nakon što je Lili zajedno s Renčijem otišla svojoj kući, Mirac i Slavac shvaćaju da je sve što im je Lili pričala bila laž te povrijeđeni i razočarani istinom ponovno ostaju na ulici prepušteni sami sebi. Ona za njih tada postaje samo obična razmažena kućna mačka koja ima sve što poželi i koja ih je svojim lažnim pričama i igrama samo iskoristila. Mirac i Slavac nakon shvaćanja što im se dogodilo odbacuju s glave svoje trake prijateljstva i pripadnosti mačko-bandi te bježe s mjesta na kojem su provodili vrijeme sa Lili. Ubrzo nakon toga, Lili se vrati, no pronalazi samo odbačene trake prijateljstva, tužna jer joj je jasno što se dogodilo, uzima trake i vraća se u kuću. U međuvremenu je Renči zbog slabog prometa morao zatvoriti svoj restoran. Gladni ulični mačići, Mirac i Slavac, jednog se dana u potrazi za hranom ipak vraćaju na staro mjesto, ali tamo zatiču samo zatvoren restoran bez ikakvih tragova hrane. Odjednom se začuje zvuk sirene kamiona hvatača iz azila i njih se dvojica panično daju u bijeg. Ispočetka su se zahvaljujući vještinama koje ih je Lili naučila uspješno skrivali od hvatača i ne znajući da Lili sve promatra iz prikrajka. U trenutku kada umalo bivaju uhvaćeni, ona uskače u pomoć, odvlači pažnju hvatača na drugu stranu te ih tako spašava. Kada prođe opasnost, Lili i ulični mačići ponovno se susreću. Oni su zahvalni što ih je spasila, ali ipak joj ne opraštaju laži: „Hvala ti, ali sad nas ostavi na miru.“ (Matoković, 2023) Svjesna svega što je učinila, Lili im se ispriča te prizna da je lagala uz objašnjenje i zašto: „Jako sam htjela postati dijelom vaše bande. Ali kad sam čula koliko ne volite ljude, bilo me strah reći vam istinu.“ (Matoković, 2023) Osim isprike i priznanja, donijela im je i poklone za iskupljenje. Slavac je od Lili na svoje veliko

oduševljenje dobio album Životinjskog carstva uz njene iskrene riječi o odnosu s vlasnicima: „Ja stvarno vjerujem da mačke i ljudi mogu živjeti zajedno. I da se međusobno možemo usrećiti.“ (Matoković, 2023). No, zbog traume koju nosi iz prošlosti, Mirca to nije oduševilo, a Lili je u želji da ga uvjeri kako nisu svi ljudi loši, spomenula Renčija. Odmah joj je Slavac rekao što se dogodilo s Renčijem i restoranom. Lili nije dugo žalila, ubrzo je došla na ideju kako bi Renči mogao otvoriti restoran za ljude i njihove ljubimce. Mirac i Slavac su uz nekoliko potpitanja ipak prihvatili njezinu ideju, samo im nije bilo jasno kako će sve to objasniti ljudima. No, spretna i maštovita Lili imala je rješenje i za to, sjetila se papige Koka, svog ukućana i životinjskog prijatelja koji zna govoriti ljudskim jezikom i time su svi njihovi problemi bili riješeni. Zatim se Lili sjetila da Mircu još nije dala poklon koji mu je donijela, bočicu čokoladnog mlijeka. Brzo ju je izvadila iz torbe i dala Micu, no on je ostao u šoku i samo blijedo gledao u bočicu dok Slavcu i Lili nije bilo jasno što se događa. Oni nisu znali da se radi o bočici koja izgleda isto kao ona koju je imao dok je bio mali mačić i živio u kući svojih vlasnika. Zatim se ispostavilo da se djevojčica i Lilina vlasnica zove Karla, baš kao što se zvala i Mirčeva dok je i on bio kućni mačić. A posebno se uzbuđenje pojavilo kada je Mirac prepoznao i udubljenje koje je na bočici nastalo jednom kada je srušio bočicu s ruba stola. Sve je bilo jasno, Mirac je mačić koji je živio kod istih vlasnika i u istoj kući u kojoj sada Lili živi, što mu je Lili i potvrdila: „Mirac, ti si mačić koji im je pobjegao iz kuće! Nisu te nikad zaboravili, često su mi pričali o tebi. Tražili su te posvuda. Dugo. Sad se možeš vratiti kući sa mnom, Karla će biti izvan sebe od sreće!“ (Matoković, 2023). Bez obzira na činjenicu da ga vlasnici nisu zaboravili, Mirac nije odmah htio poći sa Lili i vratiti se kući, htio je ostati sa svojim prijateljem Slavcem. Na sreću, Slavac nije htio propustiti priliku života, pitao je Lili: „Aaa ima li ta vaša Karla, jednu pravu grebalicu za nokte?“ (Matoković, 2023) i saznao: „Ima tri!“ (Matoković, 2023). Sve je bilo jasno, sada su ponovno prava mala mačko-banda, ali sada žive na sigurnom i nikada više nitko od njih neće morati gladovati, bježati od hvatača iz azila ili biti sam bez prijatelja. Priča završava uključivanjem Renčija u ekipu, zajedničkim počasnim defileom po poligonu i pozdravom: „Jedni za druge! Hej! Jedni za druge! Hej! Jedni za druge! Hej, hej, hej!“ (Matoković, 2023)

„Odnos je, dakle, neka veza koja nastaje i razvija se između dejstvujućih entitea (sila, lica, likova, karaktera). Ako bi bilo potrebno, ili ako bismo se iz bilo kog razloga zainatili, sve što treba znati o glumi moglo bi se reći kroz prizmu odnosa, a potom i učiniti u vidu odnosa. Duboko vjerujemo

da je isključivi interes glumaca i njihove publike, pa zato i konstituirajući princip glume kao dramske igre, stvaranje odnosa kroz zajedničko dejstvo kao razložnu promjenu i razmjenu.“ (Stjepanović, GLUMA I-III Rad na sebi, Radnja, Igra, 20014., str. 205.)

Slika 2 Zajednički pozdrav na kraju predstave

6. REŽIJA

“PITANJA O RADU REDATELJA

- *Šta radi redatelj kada inscenira komad?*
- *On iznosi jednu priču pred publiku.*
- *Čime on u tu svrhu raspolaže?*
- *Jednim tekstom, pozornicom i glumcima*
- *Što je u priči najvažnije?*
- *Njen smisao, to znači njena društvena poenta.*
- *Kako se ustanovljava smisao priče?*
- *Studijem teksta, osobitosti njegovog autora, vremena njegovog nastanka.*
- *Može li se priča koja potiče iz druge epohe prikazati potpuno u smislu njenog autora?*
- *Ne. Redatelj ima da bira tumačenje koje zanima njegovo vrijeme.*
- *Pomoću kojeg glavnog postupka iznosi redatelj priču pred svoju publiku?*
- *Pomoću aranžmana, to jest pomoću razmještaja lica, pomoću utvrđivanja njihovog međusobnog položaja, promjena položaja, dolazaka i odlazaka. Aranžman mora smisljeno ispričati priču.*
- *Ima li aranžmana koji se toga ne drže?*
- *Grdno mnoštvo. Umjesto da ispričaju priču, krivi aranžmani obavljaju druge poslove. Oni, zanemarujući priču, smještavaju određene glumce starove, na za njih povoljne (lako uočljive) pozicije, ili dočaravaju publici stanovita raspoloženja koja krivo ili površno tumače zbivanja, ili se služe napetostima koje nisu napetosti iz priče, i tako dalje i tako dalje.” (Brecht, 1979., str. 296. i 297.)*

“Danas je poznata i široko prihvaćena teza da je redatelj tvorac cjeline. Je li doista redateljeva obaveza stvarati sve, i može li on to? Šta znači taj apsolutni pojam “sve”? Prije će biti da redateljeve stvarne mogućnosti dosežu do kompetencije skrbi o tome da se cjelina suradnjom ostalih djelatnika ostvari, nego da je on sam ostvari.” (Stjepanović, GLUMA I. rad na sebi, 2013., str. 93.)

U ovom ću odlomku predstaviti redateljicu Tihanu Strmečki te opisati svoj doživljaj procesa i rada s redateljicom.

6.1. O REDATELJICI

Tihana Strmečki zagrebačka je redateljica, koreografkinja i plesna pedagoginja. Strmečki je svoje bogato kazališno znanje dugi niz godina izrađivala te i dalje izrađuje u najvećim svjetskim kazališnim i plesnim centrima: na Broadwayu (New York City), u Londonu, Los Angelesu, Amsterdamu, Parizu, Barceloni i Zagrebu. Režirala je i koreografirala razne kazališne projekte, plesne predstave, glazbene spotove, reklame te radila kao suradnica za scenski pokret u mnogim dramskim predstavama. U europskim kazališnim produkcijama sudjelovala je u ulogama asistentice redatelja i koreografa, kao ko-koreografkinja, plesna kapetanica i plesačica. Njezin je scenski rad također prikazan u mnogim hrvatskim kazalištima (KD Lisinski, GK Žar ptica, GK Komedijska, GK Kerempuh, Teatar Gavran,...). Neke od predstava na kojima je radila: *Raspad sistema*, *Divan Božić*, *Sve o muškarcima*, *Sve o ženama*, *Mama, ja sam pozelenio*, *Ježeva kućica*, *Božić kod Zimogroznih*, *Who the f*ck is Biba?*, *Ivica i Marica*, *Poljubi me Kato*, *Evita*, *Puni pansion*, *Sunset Boulevard*...

Osnivačica je i umjetnička voditeljica zagrebačkog plesnog kluba *JazzElle* u kojem podučava razne plesne stilove te vodi i organizira edukacije i nastupe. U *Husar&Tomčić* školi pjevanja radi kao glavna plesna mentorica i koreografkinja te je i suradnica Umjetničke plesne škole Silvije Hercigonje u Zagrebu. Kao tražena voditeljica plesnih radionica, gostovala je u raznim plesnim klubovima Hrvatske, te po Europi i u New Yorku.

Uz strastveno kazališno djelovanje, također se bavi i matematikom koju predaje na Tehničkom veleučilištu u Zagrebu.

6.2. RAD S REDATELJICOM

Odnos s redateljicom, baš kao i s kolegama glumcima, na svoj je način bio prijateljski, ali i s druge strane krajnje profesionalan. Neizbježno je to u radu s Tihanom Strmečki. Budući da Tihanu osobno poznajem još dok sam kao srednjoškolka imala priliku surađivati s njom na projektu *Ivica i Marica*, te kasnije kao studentica na projektu *Tonka će sutra*, također u Gradskom kazalištu Požega, prije

početka ovog procesa i prvih proba kod mene je bilo prisutno uzbuđenje, ali i euforija i osjećaj časti zbog činjenice da ću ponovno surađivati s Tihanom, jer sam ju poznavala kao primjerno organiziranu, točnu i odgovornu osobu koja uvijek potpuno spremna dolazi na probu, apsolutno nikada ne vrši ni najmanji oblik bilo kakvog pritiska prema ekipi, štoviše svojim radom i spremnošću na sve izazove, smanjuje eventualne pritiske. Upravo zbog svijesti da me očekuje suradnja s nekim tako uzornim, dodatno sam bila motivirana da se i ja što kvalitetnije priprelim za svaku probu, da mislim korak unaprijed i da si ne dozvolim nespremnosti. Redateljica je od prvog dana bila svjesna da je ovaj projekt za mene jedan poseban izazov, budući da se radi o naslovnoj ulozi, ali i o mom diplomskom ispitu, stoga me od prve čitaće probe, sve do premijere strpljivo osluškivala i pratila kako napredujem te surađivala sa monom tako da je predstavu gradila iz mojih i prijedloga ostalih kolega, prema mogućnostima naših tijela u prostoru te naše mašte i ideja u procesu. Način rada s redateljem kakav je bio u ovom kazališnom procesu savršen je primjer zajedničkog rada, međusobnog nadopunjavanja i iskrene suradnje, a sudeći prema premijeri, vidljiv je i u samom rezultatu, odnosno predstavi koja je nastala takvim načinom rada.

Osobno sam na kraju procesa pripreme predstave i kao studentica i kao glumica, redateljici bila vrlo zahvalna zbog otvorenosti i povjerenja koje sam s njom mogla imati, a posebno zbog iskustva koje sam stekla surađujući s njom. Velika disciplina i pošten nivo odgovornosti prema samom sebi kao kazališnom djelatniku pa i prema svim kolegama koji sudjeluju u kazališnom procesu pokazao se kao najbolji način rada za uspješno otklanjanje svakog oblika stresa koji se kroz proces pojavljuje. Zahvaljujući takvoj disciplini smo u vrlo sabranoj atmosferi i kao tim razriješili iproblem bolesti glumca, što je jedan vanjski čimbenik na koji se teško može utjecati, pa se i u toj situaciji dobra organiziranost i posvećenje pokazalo kao najbolje rješenje. Ubrzo se pronašao novi termin premijere, zakazale su se nove probe i po ozdravljenju glumca i povratku ekipe u kazalište, pauza od gotovo mjesec dana gotovo da se nije niti osjetila. Usuđujem se reći kako je za takvu situaciju zaslužna upravo disciplina koju je sa sobom u proces donijela Strmečki.

Velika bi sreća našeg kazališta bila u tome kada bi više kazališnih djelatnika radilo po takvom principu.

7. GLUMAČKI STVARALAČKI PROCES

U ovom ću poglavlju pobliže opisati vlastiti glumački rad i razvoj kroz proces rada na diplomskoj predstavi, navest ću i opisati zadatke koji su pred mene stavljeni ili koje sam si pak sama zadavala te kako sam na njima radila i dolazila do njihovih rješenja, kao i analizu lika i okolnosti u kojima se nalazi.

„Gluma je čin samoopredjeljenja i samoodređenja i ostvaruje si između najmanje dvije ličnosti vezane nekom obostrano važećom akcijom i igrom.

Pojam glume, dakle, sadrži udružene sljedeće bitne elemente: djelatnike ili one koji čine; njihovu djelatnost ili ono što djelatnici čine; i najzad, igru, kao opšti okvir i ambijent.“ (Stjepanović, GLUMA I-III, 2014., str. 47.)

Glumački proces rada na predstavi i ulozi Lili zvane Mijau-Lee započela sam prvim samostalnim čitanjem teksta u vlastitoj sobi. Već pri prvom čitanju imala sam određene dojmove o samoj priči, o liku Lili i o odnosima s drugim likovima. Osjetila sam uzbuđenje, a posebno čitajući didaskaliju za svoju ulaznu scenu: *„Odjednom preko scene proleti nindža. ... Vidimo da se radi o još jednom mačku koji se kreće poput nindže, s velikom kapuljačom preko glave. ... Dečki se zatrče jedan prema drugom da će ga uloviti, ali on se vješto izmakne (idealno bi bilo da napravi neku zvijezdu ili kolut ili salto unatrag – glumica će vježbati) i oni se zabiju jedan u drugog.“ (Matoković, 2023).* Obradovao me trenutak u kojemu sam shvatila da ću na sceni imati privilegiju i priliku iskoristiti svoje tjelesne vještine savladane još u djetinjstvu treniranjem džuda. Osim toga, obradovala me i sama poanta djela koja slavi iskrenost i prijateljstvo, koja me i motivirala da svoj rad i odgovornost koju sam dobila prilikom da igram glavnu ulogu, posvetim upravo dječjoj publici, kako bi im dolazak u kazalište istovremeno bio i zabavan i poučan.

„Ma kako zadatak bio točan, njegova najvažnija i najglavnija osobina jest u »neodoljivosti«, u privlačnosti koju ima za glumca. Potrebno je da se zadatak sviđi i da privlači k sebi, kako bi ga glumac poželio ostvariti. Takav zadatak ima privlačnu snagu i ona kao magnet privlači glumčevu stvaralačku volju.“ (Sergejevič Stanislavski, 1989., str. 149)

Drugi korak bio je zapravo korak u natrag, čitala sam više o Charlesu Perraultu, analizirala njegov rad i djelo te pročavala povijest same bajke. Gledala sam filmske verzije lika i bajke *Mačak u čizmama*, kao i fotografije ostalih kazališnih verzija. Iako je tekst naše predstave potpuno novog sadržaja, *Mačak u čizmama* bio je polazna točka u radu na predstavi uopće pa sam i sama htjela krenuti istim putem.

Prvim okupljanjem i prvom čitaćom probom započeli smo zajednički rad na predstavi, stekli prve dojmove jedni o drugima, te dogovorili način rada. Odmah sam se osjetila prihvaćenom, a kolege glumci i redateljica već su na prvoj probi pokazali koliko me podržavaju budući da se radi o mojoj diplomskoj predstavi, čime su mi cijeli proces učinili opuštenijim, što je sigurno doprinijelo i mom učenju i razvoju. Na samoj probi prvog čitanja teksta, odmah smo krenuli u zajedničku analizu likova i teksta, podijelili smo tekst u scene, odnosno manje cjeline – odlomke. Iščitali smo osnovne karakteristike svakog lika, a redateljica je svakom od glumaca rekla što očekuje od njega u radu na ulozi. Moj je zadatak bio raditi na tome da lik Lili bude što zaigraniji i maštovitiji, tako da ona cijelo vrijeme igra svoju ulogu nindže, što se najbolje vidi u pripovjedačkom dijelu kada govori kako je trenirala u hramu na planinama i lovila losose u rijekama vlastitim šapama.

7.1. ANALIZA LIKA

Detaljniju analizu lika započela sam postavljajući si sljedeća pitanja: Kakva je Lili? Koji je njezin cilj? Što ona radi? Zašto ona to radi?

„1.2.2023.

Lili je maštovita i zaigrana kućna mačka, ima sve što poželi i jede samo skupu hranu. To se vidi po njezinom sjajnom krznu. To je mačka koja uporno želi postati vješti nindža, te svoje vještine koristiti kako bi činila dobra djela i pomagala onima koji su u nevolji. Zbog svoje velike zaigranosti ona na svoje pozitivne namjere ipak u jednom trenu zaboravlja i čim joj se ukaže prilika za vodstvom, ona ju silovito grabi i počinje manipulirati. Njen idol je Mačak u čizmama. Čak je izmislila i priču kako je trenirala u hramovima na planinama, te kako je tamo imala svog sen-seija s kojim je lovila losose na rijekama, i kako su večeri u hramu završavale pričanjem strašnih priča uz vatru. Osim što je dobra u borilačkim vještinama, ona vrti nunčake i zna mačevati. Ima svoje

vatreno pero (U-kick igračka) kojim gađa svaku metu. Sve je to vidjela i naučila gledajući youtube i tv. Polako joj je u kući postalo dosadno, savladala je sve prepreke koje je tamo imala (kauči, zavjese, ormari, stolovi i stolci, police, stepenice, ograde...) i sada želi ići dalje, želi pronaći prijatelje i zajedno s njima trenirati i sparirati.“¹

Odgovore sam djelomično pronalazila upisane u tekstu, a djelomično sam ih sama kreirala te ih kasnije na probama predlagala kao glumačka rješenja, a s kolegama glumcima i redateljicom dodatno ih obogaćivala.

Probe smo nastavili s podjelom teksta na odlomke:

7.2. ODLOMCI

Tekst predstave *Mačka u čizmama* podijeljen je u deset odlomaka ili scena:

1. Uspješno traženje hrane, pojavljivanje Lili kao nindže i zarobljavanje
2. Prepričavanje legende o Mačku u čizmama i potvrda prijateljstva Slavca i Mirca
3. Upoznavanje Mirca i Slavca sa Lili i uspješno formiranje mačko-bande
4. Zajedničko treniranje i simbolično darivanje traka prijateljstva i čizama
5. Slavljenje prijateljstva kroz treniranje i napredak u vještinama
6. Učenje lekcije o prehrani, uspješno učenje mačevanja i međusobnog povjerenja
7. Razotkrivanje istine o Lili i odbacivanje traka prijateljstva
8. Uspješno spašavanje Mirca i Slavca od hvatača iz azila
9. Uspješno pomirenje
10. Zajednički defile i slavljenje pomirenja

„Dijeljenje komada i uloge na male odlomke prihvaća se samo kao privremena mjera. Ni komad ni uloga ne mogu dugo ostati u tako usitnjenom obliku. U komadićima. Razbijena skulptura ili u paramparčad isječena slika nisu umjetnička djela, ma kako bili lijepi pojedini njihovi dijelovi. S malim odlomcima imamo posla samo u procesu pripremnog rada, a u stvaralačkom trenutku oni

¹ Bilješka, kao odgovor na postavljena pitanja o liku, zapisana u dnevnik rada na diplomskoj predstavi A.S.

se objedinjuju u velike odlomke, pri čemu se njihov obim dovodi do maksimuma, a količina do minimuma: što su odlomci veći, manje ih je po broju, a čim ih je manje to je lakše uz njihovu pomoć obuhvatiti cijeli komad i ulogu u cjelini.“

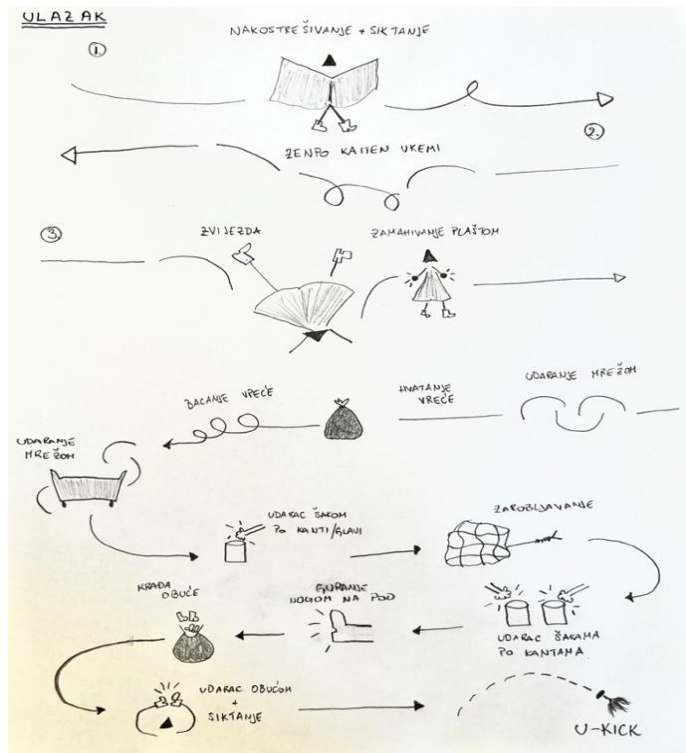
Pretpostavljam, vođena vlastitim iskustvom, ali možda i upravo navedenim savjetom Stanislavskog, redateljica je dio imenovanja odlomaka i radnji ubrzo smatrala jasnim i savladanim pa se krenulo u prostor i izradu mizanscena.

7.3. MIZANSCEN

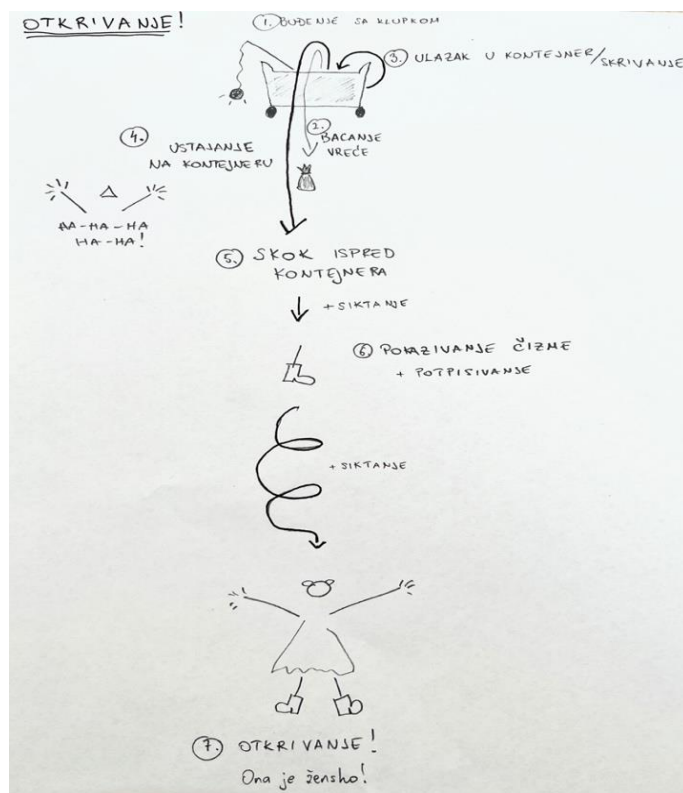
Ulazak u prostor bio je prije svega zabavan, jer smo svaku probu započinjali zagrijavanjem uz igračku U-kick koju u predstavi koristimo kao *vatreno pero*. Takva zagrijavanja osim što su poticala igrivost glumačke ekipe i dobru atmosferu, bila su brza i efikasna za zagrijavanje tijela. Proces postavljanja mizanscena² tekao je vrlo glatko. Zahvaljujući opet dobroj organizaciji unaprijed se znalo koju scenu kada postavljamo, glumački dio tima maksimalno je ispoštivao sa spremnošću i znanjem teksta pa se postavljanje mizanscena moglo raditi neometano.

Iako sam kao glumica i studentica glume čvrsta pobornica one u kazalištu često izgovorene izreke *tijelo pamti*, kroz studij sam razvila naviku da si za svaku predstavu ili ispit koji radim, iscertam mizanscenski važnije ili zahtjevnije dijelove predstave. Pa kao što imam ispisan tekst, tako imam iscertane i korake i pokrete. Dosadašnje iskustvo pokazalo mi je da takve bilješke mogu biti od velike koristi, posebno ako predstava doživi višemjesečnu pauzu s izvedbama pa u trenutku obnove ili samostalnog ponavljanja predstave, bez obzira na video snimke, meni moje bilješke u obliku crteža jako pomognu. Tako je bilo i za ovaj proces, budući da predstavu započinjem velikim dijelom bez teksta, samo fizičkim akcijama koje su većinom rađene gotovo koreografski i na glazbu, one svaki put moraju biti izvedene točno i bez i malo proizvoljnosti.

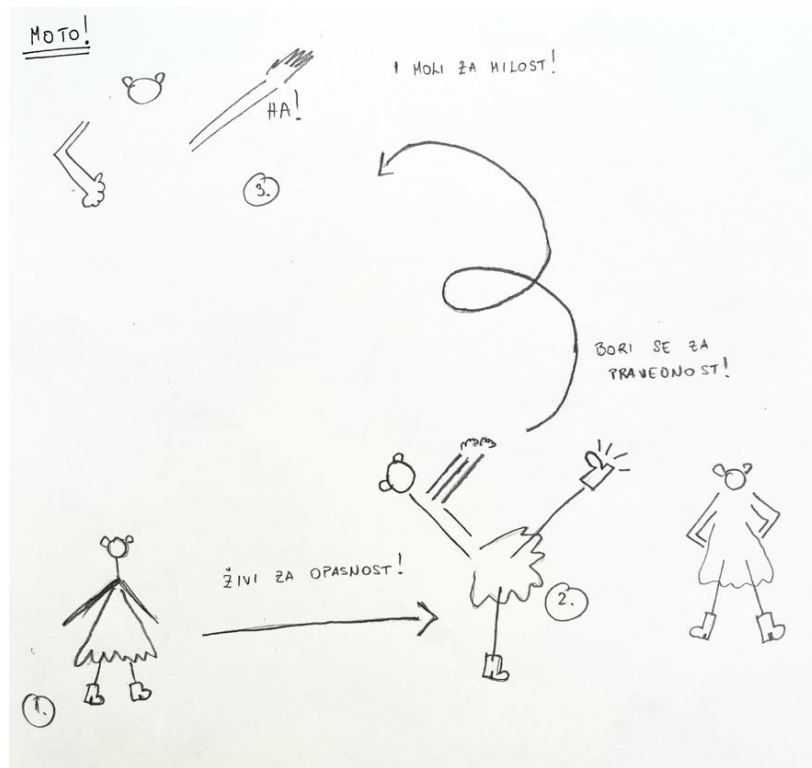
² **mizanscena** (franc. *mise en scène*: stavljanje na pozornicu), pri izvođenju kazališnog djela: inscenacija, režija, scenski aranžman, raspored glumaca na pozornici i dr.

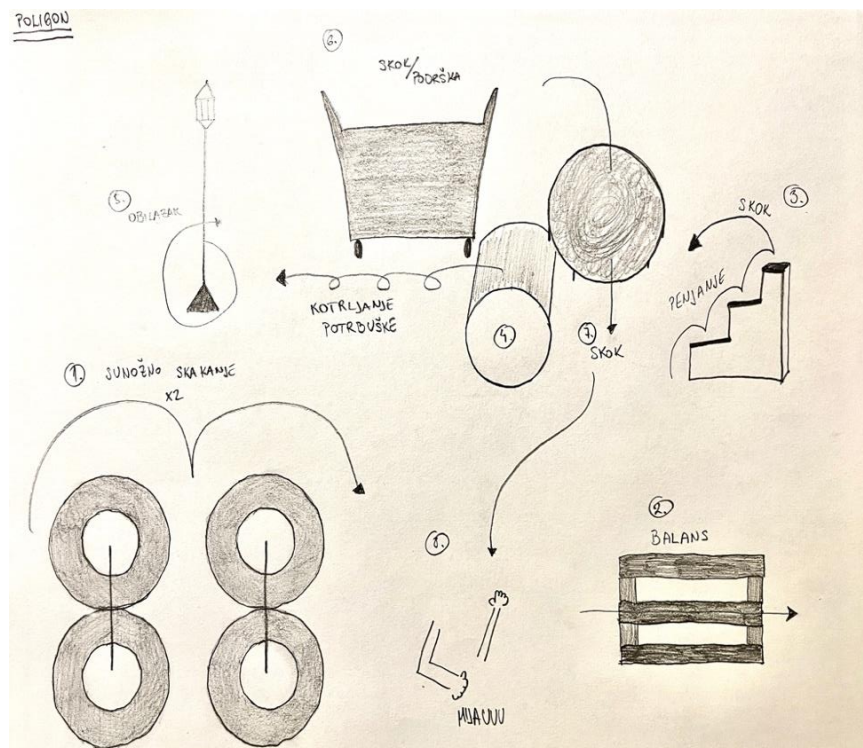
Slika 3: Iscrtani mizanscen Liline prve scene

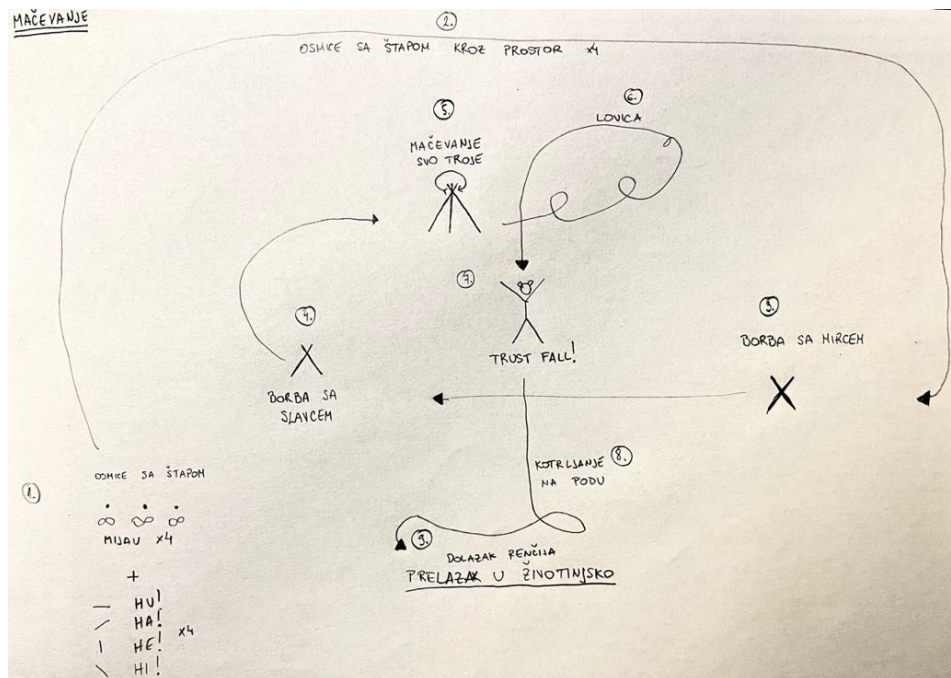
Slika 4: Iscrtani mizanscen scene otkrivanja

Slika 5: Iscrtani mizanscen Lilinog mota

Slika 6: Iscrtani mizanscen poligona

Slika 7: Iscrtani mizanscen mačevanja

7.4. TIJELO I POKRET

„Da bi glumac bilo što učinio, mora založiti i izložiti sebe, ali ne samo u idealnom unutarnjem smislu, u obliku nekog sebesvjesnog „ja“ kao subjekta. On to mora učiniti svojim tijelom u kojem se njegovo „ja“ konkretiziralo i individualiziralo. On mora biti „potpun čovjek“, Netko tko je „totalan, dakle živ“ (H.), a bez tijela to nikako ne može biti. Za onog tko je Nitko, Englezi kažu „nobody“, *no-body*, nema tijela.“ (Stjepanović, GLUMA I. rad na sebi, 2013., str. 284.)

Jedna od najvažnijih karakteristika lika je način njegovog hoda, geste i specifičnost pokreta. Ono što je specifično za Lili je spretnost, brzina i snaga što na sceni mora biti vidljivo i dominantno. Ta se obilježja kod Lili smiju izgubiti samo u rijetkim situacijama u kojima dominiraju unutarnji osjećaji koji joj poljuljaju koncentraciju i svijest, npr. u situacijama kada ju Mirac uhvati kako se ušuljava nakon što je spavala kod kuće, a ne s njima vani ili kada Mirac i Slavac saznaju da im je lagala.

Proces savladavanja takvih gesti i pokreta koji su puni snage, ali posebno njihov kontinuitet od početka do kraja predstave, za mene kao glumicu, bez obzira na vrlo dobru fizičku spremnost i

tjelesne predispozicije te predznanje osnova borilačkih vještina, nije bio jednostavan i bile su potrebne brojne probe i pokušaji jednih te istih specifičnih pokreta, kako bih do kraja i u svaki pokret uspješno unijela potrebnu kvalitetu, snagu i energiju. Za uspješno svladavanje toga zadatka bila je presudna koncentracija.

„Zapamtite tu reč koncentracija. To je važno u svakoj umetnosti, a naročito pozorišnoj. Koncentracija je osobina koja nam omogućuje da usmerimo sve svoje duhovne i intelektualne snage ka nekom određenom predmetu i to nastavimo koliko želimo - katkad mnogo duže nego što to naša fizička snaga može da izdrži. Poznao sam jednog ribara koji jednom za vreme bure nije ispuštao kormilo četrdeset i osam časova, koncentrišući se do poslednjeg minuta na upravljanje škunom. Tek kada je bezbedno doveo škunu u pristanište, dozvolio je svome telu da padne u nesvest. Ta snaga, ta sigurnost u vladanju sobom, osnovna je osobina svakog kreativnog umetnika. Morate je naći u sebi i razviti je do krajnjih granica.“ (Boleslavski, 2006., str. 6.)

U kontekstu fizičkih zadataka u radu a ulozi Lili pred mene je osim nužne kondicijske spremnosti i koncentracije, stavljen još jedan zadatak: pokazati i ponuditi vještine koje proizlaze iz borilačkih sportova, a koje moje tijelo može izvoditi na sceni.

Za pripremu tog dijela konzultirala sam se s karatistom *Karate-do kluba Požega* koji mi je objasnio tehniku vrlo atraktivnog prednjeg udarca nogom u skoku, japanskog naziva *Mae-toi-geri*. Pri učenju i savladavanju tehnike udarca, postupak izvođenja raščlanili smo u pet predvježbi:

1. Predvježba *preskakanja*: pažnja je usmjerena na skok na jednoj nozi pri kojemu premještamo težinu i ravnoteže sa jedne noge na drugu
2. Predvježba *koljeno*: u ovoj se predvježbi pri skoku povećava visina dizanja noge u koljenu
3. Predvježba *koljeno + udarac*: nastavno na drugu predvježbu, izvodimo skok sa jedne noge na drugu uz dodatak udarca dominantnom nogom prema naprijed uz zategnuto stopalo prema gore
4. Predvježba *udarac + koljeno*: obrnut redosljed radnji kao u prethodnoj predvježbi, tako da prvo izvodimo udarac dominantnom nogom prema naprijed, a završavamo skokom na drugu nogu

5. Predvježba *udarac + udarac*: izvodimo udarac dominantnom nogom, u skoku prenosimo težinu na dominantnu nogu i izvodimo udarac drugom nogom

Napomene za pravilnu izvedbu udarca:

1. stopalo noge s koje se pri skoku odražavamo u vis, kao i stopalo noge na koju prenosimo težinu uvijek moraju stajati ravno u smjeru u kojemu je i tijelo
2. ruke moraju stajati ispred tijela, svaka u svom aktivnom položaju: dominantna ruka blago ispred pod kutem od 90 stupnjeva, a druga ruka nešto bliže tijelu pod kutem od 45 stupnjeva

Osim scenski atraktivnog udarca *Mae-toi-geri*, u predstavi izvodim zvijezde, judo pad naprijed preko ramena jap. *zenpo kaiten ukemi*, okrete u skoku i na jednoj nozi te zajedno s kolegama glumcima (Krištof i Kuzmičić) žongliranje, skokove na trampolinu, mačevanje i podrške.

Posebnost ove predstave je pristunost životinjskih likova. Što se tiče samog pokreta, konvencija ove predstave takva je da glumci (Andrija Krištof, Marijin Kuzmičić i Anabela Sulić) glumeći mačke, tijelima igraju krećući se poput ljudi, na dvije noge, uz povremene pokrete i geste koje samo asociraju na mačke, npr: siktanje, grebanje ili nakostrešivanje, iznimka su samo situacije kada se mačke nađu u prisustvu čovjeka, točnije Renčija (Dario Hak). Kada se na sceni i u blizini mačaka pojavi čovjek, tada glumci izvode transformaciju iz ljudskog tijela na dvije noge u životinjsko na četiri noge, uz napuštanje govora razumljivog ljudima i prelazak u komunikaciju mijaukanjem. Ti su trenutci blago naglašeni tako da ih glumci izvode istovremeno i sinkronizirano uz kratku pauzu prije i nakon same transformacije, na taj se način postiže jasan naglasak na razliku između ljudskih i životinjskih karaktera i njihovih međusobnih odnosa.

7.5. GOVOR I GLAS

Osim što smo si prije početka svake probe, kolege glumci i ja, igrajući igru održavanja U-Kicka u zraku što duže vremena, zajednički zagrijavali tijela, svatko za sebe koristio je vrijeme prije početka svake probe za zagrijavanje govornog aparata.

Prije svake probe radila sam vježbe disanja u ležećem položaju uz ispuštanje samo jednog glasa npr: a, e, i, o u, s, š..., zatim one nešto intenzivnije u stojećem položaju i u pokretu, za aktivaciju i buđenje dijafragme te neizbježne brzalice za razgibavanje donje vilice i jezika:

„Stala mala mara na kraj stara hana sama. Nevesele snene žene plele teške mreže. Mirili mirini mirisni i divni šimširi. Okolo dođoh vođo potokom topovskom rovu. Ludu bulu u tu gustu šumu vuku.“

Navedene brzalice izgovarala bih ponavljajući ih u različitom tempu, različitim intenzitetom i udišući više ili manje zraka prije izgovaranja.

„Naime, kada se upozna respiratorni proces u potpunosti, i ostvari kontrola nad njim, diše se slobodno i spontano; glumac može da menja disanje i poigrava se dahom, u težnji da otkrije kako njegov *lik* diše.

Slobodno disati, znači udahnuti dušu svakom *liku* na drugačiji način. Disati znači govoriti partneru, a ne recitovati, ne skandirati i izvikivati prazne duše. Disanje znači energiju, znači igrati slobodno, spontano, ne gurati sebe u stanje lažne uzbuđenosti i histerije zbog zahteva uloge. U situaciji kada glumac svesno, voljno, upravlja dahom, uzbuđen je, izbezumljen, histeričan njegov *lik*, ali ne i on sam.“ (Marković, 2002., str. 34.)

U procesu pripreme predstave imala smo priliku surađivati i s Bojanom Jambrošićem koji je radio glazbu za predstavu. S Bojanom smo kolege glumci (Krištof i Kuzmičić) i ja imali dvije probe u kojima smo radili nekoliko klasičnih pjevačkih i glumačkih vježbi za zagrijavanje govornog i pjevačkog aparata te učili pjevati uspavanku iz predstave koju Mirac, Slavac i Lili pjevaju svaku večer prije spavanja. Pjevački, intonativno i ritmički nitko od glumaca nije imao problema pa je i taj dio proba vrlo ugodno, brzo i uspješno bio savladan. Na zadnjem dijelu proba zajedno s Bojanom otpjevali smo uspavanku kako bismo ju snimili te tako kasnije imali uz što vježbati na probama bez Bojanove asistencije.

Tekst uspavanke:

„Noćko, mi male mace spremne smo za san.

Noćko, baš smo sretni, sutra novi je dan.

Sad je vrijeme za odmorit,

Oke sklopiti

I reć ... uaaa (zijevanje)

Laku noć.

Laku noć.

O Noćko,

O Noćko,

O Noćkoooooo“

(Matoković, 2023)

Uspavanka se kroz predstavu ponavlja četiri puta, ali svakim ponavljanjem se pjeva sve brže i brže, kako bi se dobilo na dinamici scena te kako bi se izbjegao zamor kod publike koja svaki put sluša istu pjesmu.

8. OSTALI ELEMENTI PREDSTAVE

Za stvaranje cjelokupnog kazališnog umjetničkog djela, osim režije i glume, potrebni su i ostali elementi koji čine predstavu:

8.1. SCENOGRAFIJA

Scena od početka do kraja predstave, bez promjena mjesta radnje, predstavlja kraj napuštene slijepe ulice i stražnji ulaz u restoran, mjesto izgleda neuredno i prljavo, a ono je odlično za mačke koje se tamo okupljaju u potrazi za hranom bačenom iz restorana. Scenografija je izrađena od stvarnih predmeta: dva bureta, ulične svjetiljke, kontejnera, vreće za smeće, trampolina, stepenica, mreže, četiri automobilske gume i jedne palete. Scena i ulice se u potpunosti koriste za glumačku igru, gledano iz publike, ulice s lijeve strane predstavljaju nastavak ulice iz koje na početku i kasnije kroz predstavu dolaze Slavac i Mirac. Na lijevoj strani proscenija stoji jedno bure na koje se glumci penju, na njemu sjede i s njega skaču. Iza bureta je ulična svjetiljka i nekoliko vreća za smeće koje Slavcu pri odlasku na spavanje služe kao naslonjač, a svjetiljka kasnije u predstavi služi i kao jedna od prepreka na poligonu. Na sredini scene je kontejner koji se u glumačkoj igri koristi za skrivanje, iza, oko i u njemu, tu je i drugo bure na kojemu u nekoliko trenutaka glumci sjede, ali ono se koristi i za kotrljanje na njemu u poligonu. Desno od tog bureta je trampolin koji služi kao posljednja prepreka u poligonu, a uz desni rub scene u dubini je mreža, ispred nje stepenice koje predstavljaju ulazak u restoran. te paleta i automobilske gume koje se također koriste za prepreke u poligonu.

8.2. KOSTIMI, ŠMINKA I FRIZURA

Kostimi i šminka rađeni su tako da prate svaki od karaktera, ali i jasno pokazuju način života lika kojeg predstavljaju. Za dizajn kostima i šminke zaslužna je isto kao i za scenografiju, Ana Mikulić, diplomirana kostimografkinja, također Požežanka s kojom sam već imala priliku surađivati i koju ovim putem pohvaljujem za suradnju i otvorenost prema željama glumaca kada su u pitanju kostimi i šminka. Uz Anu, tu je bila i Angela Runje koja je zaslužna za izradu kostima.

Vlasnik restorana Renči na sebi ima samo osnovnu scensku šminku, neutralne smeđe cipele, jednostavne crne hlače, bež košulju, bijelu pregaču, sivu kapu, a u rukama nosi bijelu krpu koja je uz pregaču jedino obilježje kuhinje, budući da isti glumac (Dario Hak) igra i hvatača iz azila, a mora obaviti brzu presvlaku za promjenu lika. Iz praktičnih razloga se nije išlo na varijantu da lik Renčija izgleda kao klasični kuhar i bude sav u bijelom.

Hvatač iz azila ima crne hlače, crni dugi kaput, crni šešir i crne naočale, simbolički tako predstavlja nekoga tko za likove u predstavi čini nešto loše i zastrašujuće.

Slika 8: Vlasnik restorana Renči (Dario Hak)

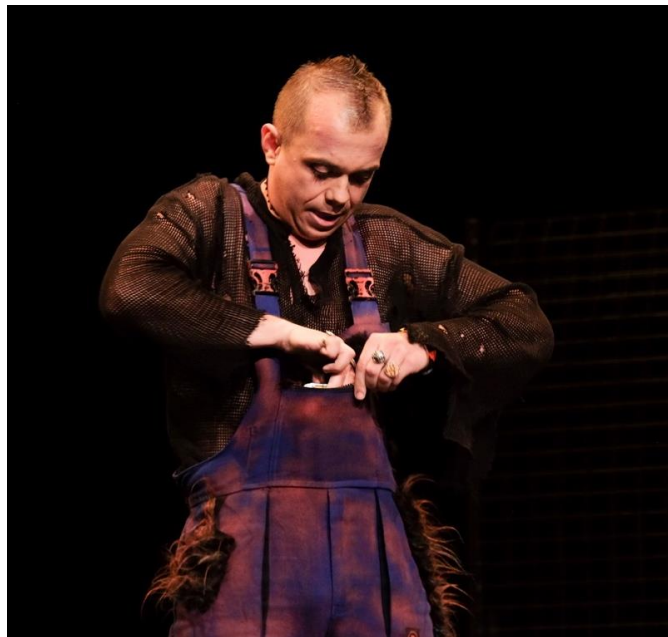
Slika 9: Hvatač iz azila (Dario Hak)

Mačkomir zvani Mirac na licu ima šminkom nacrtan veliki ožiljak koji predstavlja njegovu agoniju utapanja u rijeci koju je proživio dok je bio mali, na ruci nosi tetovažu koja simbolizira njegov period života u kući, prije nego što se izgubio i doživio nesreću. Budući da se radi o nešto mirnijem i promišljenijem mačiću koji najčešće sve promatra iz drugog plana, frizura mu je jednostavna, kosa je samo uredno počešljana na natrag. Ni njegov kostim nije jako upečatljiv, nosi kombinaciju smeđih i crnih boja. Poderane papuče smeđe boje, Lili mu kasnije poklanja nove crne kožne čizme, nosi kargo hlače na kojima su prišiveni smeđi komadi dlake kao simbol životinjske dlake, crnu rupičastu majicu i smeđu poderanu jaknu na kojoj su također komadi dlake.

Slika 10: Ulični mačić Mačkomir zvani Mirac (Marijin Kuzmičić)

Mačkoslav zvani Slavac kao puno zaigraniji i maštovitiji mačić, na glavi nosi punkersku irokezu, oči su mu snažno istaknute crnom olovkom, a usne ljubičastim ružem, također kao ukras nosi brojno prstenje i lančić. Njegov kostim čine plave poderane papuče, a kasnije crne kožne čizme koje mu daruje Lili, crna rupičasta majica i ljubičasto-plavi kombinezon s komadima crne dlake.

Slika 11: Ulični mačić Mačkoslav zvani Slavac (Andrija Krištof)

Lili zvana Mijau Lee kao zaigrana i maštovita kućna mačka, na početku prikriva da je žensko, pa nosi crni plašt koji joj prekriva gotovo cijelu figuru. Ispod njega naziru se samo crne čizme i nogavice crnih kargo hlača. Kasnije skida crnu odjeću ispod plašta i tada se vidi mačje tijelo koje je kostimski prikazano roza tajicama i rozim topom koji po sebi imaju komade tamno plave dlake, ispod topa ima usku mrežastu crnu majicu. Kosa joj je oblikovana u dvije pundže koje predstavljaju mačje uši. Šminka naglašava blago nakošene oči, dok su usta istaknuta kombinacijom roza i ljubičastog ruža. Lili i Mirac na podlacticama desne ruke imaju tetovaže koje ih označavaju kao kućne mačke što je u predstavi još jedan dokaz Lilinih laži.

Slika 12: Kućna mačka Lili zvana Mijau Lee (Anabela Sulić)

8.3. GLAZBA I SVJETLA

Ukupno osam glazbenih i zvučnih brojeva obogaćuje atmosfere scena i situacija u predstavi:

1. Početak zvučne kulise ujedno je i početak predstave. Čuju se zvukovi ulice: promet, žamor, sirene automobila i dostavnih vozila.
2. Vrlo dinamičan glazbeni broj koji prati prvo pojavljivanje Lili kao nindže i koreografiju borbe između Lili i uličnih mačića Mirca i Slavca, glazbeni broj s prizvucima tradicionalne istočnjačke glazbe, ispunjen zvukovima udaraca, mačjim siktanjima i mijaukanjem
3. Uspavanka koja označava kraj svakog dana u predstavi
4. Veseo glazbeni broj koji označava jutro i početak svakog novog dana u predstavi
5. Zvuk udarca gonga, čuje se u dvije situacije u predstavi: kada se Lili po drugi put pojavljuje u predstavi, te kada skidanjem kapuljače otkriva da je žensko
6. Dinamična i motivirajuća glazba koja prati prelazak preko poligona, ponavlja se svaki puta kada mačići pokušavaju preći ili kada uspješno prelaze poligon
7. Zvuk sirena koji stvara paniku i signalizira dolazak hvatača iz azila
8. Dramatična glazba koja prati bježanje mačića od hvatača iz azila i trenutak kada ih Lili spašava

Redateljica je u suradnji s oblikovateljem i majstorom rasvjete (Goran Krmpotić) uspješno upotpunila uličnu atmosferu koja prevladava u predstavi. Svjetlosne atmosfere stvaraju kombinacije profilnih, zoom i LED reflektora. U većini predstave prevladavaju dnevne, svijetlije i nešto toplije boje, bez puno promjena, dok u noćnim scenama i scenama promjena prevladavaju one nešto tamnije i hladnije. Značajnije i brže svjetlosne promjene vidljive su u dinamičnijim scenama poput borbe, poligona ili bježanja od hvatača iz azila.

9. PREMIJERA

Proces proba koji se odvijao na različitim lokacijama i u različitim prostorima (Zagreb i Požega) kojima smo se morali prilagođavati, iako je trajao gotovo tri i pol mjeseca, uz duže ili kraće prekide, meni se činilo kao da je jako brzo prošao. Mogao bi se proces opisati i turbulentnim zbog bolesti glumca i odgode prvobitno zakazanog datuma premijere, no kao da se upravo sve baš tako moralo dogoditi. Time smo dobili nekoliko dodatnih proba u kojima je baš sve postalo uigrano u kojima smo mi kao glumci postali sigurniji u samoj igri pa je sveukupno predstava prodisala već na probama u tjednu prije same premijere, stoga je premijerna izvedba mogla biti upravo onakva kakvu smo ju i zamišljali.

Premijera *Mačke u čizmama* u Gradskom kazalištu Požega održana je 20. svibnja, 2023. godine. Gledalište je bilo popunjeno do zadnjeg mjesta, a budući da se ipak radilo o premijeri koja znači moj završetak studija, navirala su mi u glavi pitanja: Jesam li dovoljno spremna? Hoće li se ovo publici svidjeti? Što će reći kolege i profesori? Kakav dojam ću ostaviti?... Sigurna sam kako su to normalna i očekivana pitanja izazvana izloženošću studenta na dan premijere diplomskog ispita, ali valja se uvijek prisjetiti da glumac na kraju ipak služi isključivo u svrhu komada i lica koje igra, prisjetivši se toga zaigrala sam zajedno sa kolegama premijeru *Mačke u čizmama* i izvedba je za mene prošla u visokoj scenskoj pristnosti i pažnji.

„Za vrijeme igre ne treba misliti o gledatelju. To je naravno, vrlo osjetljiva stvar... Ako glumac za polaznu točku uzima gledatelja, uvijek će u nekoj mjeri biti gori od njega. Drugačije govoreći, htjet će se prodati.“ (GROTOWSKI, 2020., str. 54.)

10. ZAKLJUČAK

Stvaranjem ovog pisanog rada još sam jednom ponovila gradivo kroz koje sam prošla u pet godina studija Glume. Prisjetila sam se bezbroj vrijednih komentara koje sam kroz razne kolegije čula od svojih profesora i kolega. Baveći se, kroz proces rada na diplomskoj predstavi, stvaranjem lika Lili ponovno sam shvatila kako je svaka uloga novi glumački put i kako svaki glumački stvaralački proces uvijek kreće ispočetka, baš kao da nikada prije nismo formirali niti jednu ulogu i lik. Svaka uloga novi je proces istraživanja u kojemu nam kao glumcima, bavimo li se svojim poslom dovoljno studiozno, pomognu neki drugi alati, vještine, znanja, savjeti i ideje. Shvatila sam i koliko je kroz proces važno truditi se, racionalno prosuđivati u trenutku o tome što je za mene kao glumicu najbolje, odnosno što ja kao glumica za svoj lik najbolje mogu u ovom trenutku i procesu napraviti i na koji način mogu dodatno doprinijeti predstavi. Upravo je to razlog zbog kojeg se bavim kazalištem jer nas ono uporno podsjeća na važnost neprestanog istraživanja ljudskih osobina, karaktera i postupaka te nas tako podsjeća da i sami sebe opet iznova analiziramo i preispitujemo, čime gradimo svoju svijest i volju.

11. LITERATURA I INTERNET IZVORI

Stjepanović, B. (2013.). *GLUMA I: rad na sebi* (Svez. 2). Zagreb - Osijek: Leykam International d.o.o., Zagreb; Umjetnička akademija u Osijeku.

Stjepanović, B. (20014.). *GLUMA I-III Rad na sebi, Radnja, Igra*. Cetinje.

Brecht, B. (1979.). *DIJALEKTIKA U TEATRU*. Beograd: Nolit.

Sergejevič Stanislavski, K. (1989.). *RAD GLUMCA NA SEBI Prvi dio*. Zagreb: cekade.

Marković, M. (2002.). *GLAS GLUMCA*. BEOGRAD: CLIO.

Boleslavski, R. (2006.). *GLUMA. Šest prvih lekcija*. Beograd: Altera.

GROTOWSKI, J. (2020.). *O KAZALIŠTU I GLUMI*. Zagreb: Srednja Europa.

Matoković, M. (2023). *Mačka u čizmama*. Požega: Gradsko kazalište Požega.

<https://povijest.hr> svibanj 2023.

<https://sites.pitt.edu/~dash/type0545Blit.html> svibanj 2023.

<https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=47719> lipanj 2023.

<https://archive.org/details/seventeenthcentu0268unse> lipanj 2023.

<https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=44736> lipanj 2023.

12. POPIS SLIKA

Slika 1: Plakat predstave Mačka u čizmama

Slika 2: Zajednički pozdrav na kraju predstave

Slika 3: Iscrtani mizanscen Liline prve scene

Slika 4: Iscrtani mizanscen scene otkrivanja

Slika 5: Iscrtani mizanscen Lilinog mota

Slika 6: Iscrtani mizanscen poligona

Slika 7: Iscrtani mizanscen mačevanja

Slika 8: Hvatač iz azila (Dario Hak)

Slika 9: Vlasnik restorana Renči (Dario Hak)

Slika 10: Ulični mačić Mačkomir zvani Mirac (Marijin Kuzmičić)

Slika 11: Ulični mačić Mačkoslav zvani Slavac (Andrija Krištof)

Slika 12: Kućna mačka Lili zvana Mijau Lee (Anabela Sulić)

Autor slika: Robert Demo

13. SAŽETAK

Diplomska predstava Anabele Sulić, *Mačka u čizmama*, nastala je prema dramskom tekstu Marijane Matoković, a u režiji Tihane Strmečki. Predstava je svoju premijeru i praizvedbu doživjela u svibnju 2023. godine u Gradskom kazalištu u Požegi. U ovom radu autorica opisuje svoj glumački proces stvaranja lika Lili zvane Mijau Lee od prvog čitanja teksta, kroz istraživanje povijesti nastanka priče o Mačku u čizmama i njene poruke, analizu dramskog teksta *Mačka u čizmama*, kao i analizu odnosa među likovima u predstavi pa sve do premijere, dotičući se i svih drugih djelatnika i elemenata koji čine kazališnu predstavu.

Ključne riječi: kazalište, poruka, proces, gluma, lik

14. SUMMARY

Anabela Sulić's graduation play, *Cat in Boots*, was based on a dramatic text by Marijana Matoković and directed by Tihana Strmečki. The play premiered in May 2023 at the City Theater in Požega. In this paper, the author describes her acting process of creating the character Lili aka Meow Lee from the first reading of the text, through research into the history of the origin of the story about *Puss in Boots* and its message, analysis of the dramatic text *Cat in Boots*, as well as analysis of the relationship between the characters in the play until premiere, touching on all other employees and elements that make up the theatrical performance.

Key words: theater, message, process, acting, character

15. ŽIVOTOPIS

Anabela Sulić rođena je 2. kolovoza 1998. u Požegi. Nakon završene srednje škole upisuje preddiplomski studij Glume i lutkarstva na Akademiji za umjetnost i kulturu u Osijeku, 2021. godine. Studij završava radom na predstavama *Leonce i Lena* pod mentorstvom dr. art. Roberta Raponje i *Krijes* pod mentorstvom izv. prof. Tamare Kučinović te tako stječe prvostupničko zvanje Glumice i lutkarice. Potom upisuje dvopredmetni diplomski studij Glume i Neverbalnog teatra na istoj akademiji. Tijekom osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja aktivno se bavila sportom, a ponajviše judom te je bila redovita članica dramske skupine SKAD, Gradskog kazališta u Požegi gdje je radila i brojne predstave. Uz studij je sudjelovala na raznim kazališnim festivalima i radionicama od kojih posebno ističe DIONIZ festival, Pozorje mladih u sklopu festivala Sterijino pozorje u Novom Sadu, Festival glumca, Međunarodni dječji festival u Šibeniku, Tjedan smijeha u Varaždinu, Gumbekove dane i brojne druge. Za vrijeme studija nastavila je surađivati s Gradskim kazalištem u Požegi te je tako sudjelovala u sljedećim predstavama: *Djevojčica sa šibicama* u ulogama pripovjedačice, dame i bake, *Carevo novo ruho* u ulogama pripovjedača i varalice/krojača, *Crvenkapica* u ulozi Crvenkapice, *Romanca o tri ljubavi* u ulozi Službenice te u koprodukcijskoj predstavi Gradskog kazališta Požega, Gradskog kazališta Vinkovci i Kazališta Virovitica *Tonka će sutra* u ulozi tete Sare. Suosnivačica je Umjetničke organizacije Kazališne družine *Glinjol Teatar*.